

\$150.

A2033

72933

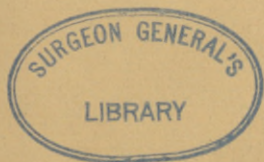
ARMY MEDICAL LIBRARY
WASHINGTON
Founded 1836

Section Incunabula

Number 312335

Lyon, Michel Topie', ca. 1488

Secreta mulierū & virorum
ab Alberto magno composita.

Secreta musicū & Virorum
ab Alberto magno composita.

Handwritten signature and text, possibly a library or collection mark.

2
 Scribit philosophus philosophorum princeps quatuor Ethicorum. Homo est optimus eorum que sunt in mundo. Et mundus sumitur hic pro omnibus contentis in spera actiuorum et passiuorum scilicet pro elementis et elementatis. Istud presupposito probatur propositio sic. Illud est optimum cuius

Romo qd opti
 fuit factu in

generationis cause sunt nobilissime. scilicet sic est de homine. ergo. &c.
 Maior patet quod effectus sortitur nobilitatem ex causis. Minor probatur de materia hominis. Unde materia hominis secundum medicos ponitur esse menstruum mulieris cum spermate viri. quia illa ambo intant compositione hominis. sicut lac coagulatur sub materia casei. Sed philosophi naturales ponunt quod menstruum mulieris sit materia et semine viri sit effectus. ita quod semen viri se habeat ad menstruum mulieris sicut artifex ad artificium. Et accitatur. Aueroys. In metaphisice in degressionibus de ydets. Item philosophus. In metaphisice capitulo. v. dicit quod sperma viri ad causam effectiuam reducitur et quocumque modo dicatur semper per quod materia hominis est excellentissima et inter omnia semina nobilissima. Secundo probatur. Illud est optimum ad in suis partibus assimilatur corpori nobilissimo. scilicet homo est homini. ergo. &c. Maior patet quia assimilatio sequitur naturam rei. Minor probatur quia homo assimilatur celo quantum ad duodecim signa zodiaci. quorum tria sunt calida virtualiter. scilicet. Aries. Gemini. Leo illis correspondent tria membra in homine. Cor. Espar. et Testiculi. Item tria sunt frigida. scilicet. Cancer. Chaurus et Virgo. Et illis correspondent. Intestina. Vesica. Dnstragma. Item tria sunt humida. scilicet. Scorpio. Aquarius. et Pisces. Quibus correspondent. Cerebrum. Stomachus. et Pulmo. Item tria sunt sicca. scilicet. Capricornus. Sagittarius et libra. Quibus correspondent tria membra. scilicet. Splen. Fel. et Renes. Unde. d. philosophus. In metaphisice quod totum celum est sicut unum compositum contrarium. Agitur debemus esse ordinati ad noticiam presentis libri qui tractat de generatione humana. Cuius causa efficiens dicitur fuisse Albertus magnus: qui sufficienter tractus siue litteratus in experimentis a mulieribus infortunatus. Et maxime in libro de animalibus qui priusquam

Materia for
 dimi media

primi dimi

Quoniam
 in tria membra.

totum mundū cum alexandro circūfuit. librum de animalibus
cōposuit. Et supponit phie naturali. qz est 5n^o liber de partibus
naturalibus. 2 nō pure naturalis. sz parti medicinalis. Titul^o

Incipiunt secreta mulierum et viro-
rum ab Alberto magno cōposita.

Textus.

Affecto sibi i castro socio & amico. N. clerico de ta-
li loco. Vere sapientie & augmētum cōtinuū vite
presentis. Commentum. Iste liber cuius
subiectū est contractus qd ens mobile cōtractus
ad naturā secretorū mulierū de ipsis infirmāti-
bus possum? dare remedia et ipsis cōfidentibus
scire debite ad delictum. Et diuiditur primo in duas partes. s.
prohemiale et executiua. ps executiua ibi. Sicut scribitur
2c. Primo autē salutat personā cui scribitur dicens. s. morās
parisus. Delicto sibi in castro so. Vbi tangitur causa efficiens
mouens & mota. Nouēs fuit quidā sacerdos qui rogauit do-
minū albertū vt sibi scriberet librum de secretis mulierum. ideo qz
mulieres sunt tempore menstrui venenose ita qd icopiant aliā
personā per visum & inficiūt pueros in tunis. et maculant spe-
culum bene tersus. & quādoqz faciūt coenem ipsuz leprosum fi-
eri quādoqz cārosuz. & qz male nō euitatur nisi cognitum. ideo
necesse est se volentibus abstinere cognoscere imūditā coitus
et multa alia que docentur in isto libro. Et sic videns albert^o
qz iuste peteret consensus ei. Et sic tangitur causa efficiēs mo-
ta cū subitelligitur. scribit. 2c. Nota sapientia ē cognitio dei
et perpetuorū effectū. Et ideo philosophus. d. i. prohemio me-
tha. De deo proprie non est sciētia. sz sapia. Ita nihil est meli^o
in hac vita qz mediante ipsa sumus felices. teste. Auerroys i
prologo phisicorū. Ideo autē scribit cōtinuū augmētū presen-
tis vite. Et bene scribit sibi ista qz homo mediāte sapientia red-
ditur laudabilis deo & hominibus. Textus. Cum vestra
fauorabilis et gratuita me rogauit societās vt quedā dicantur
a nobis de his que apud mulierū naturā & cōditionē sunt occul-
ta & secreta. lucidi^o manifestare. Vsa petitione vestra nulla pr-

gritia a compilatōe brevis & cōpendiosi tractatuli de impetrata materia me retraxit. Sz pusilla & iuuenalis mea mēs sūm ei? possibilitatē & tēporis iportunitatē. q̄ ad aliena detrahūt nihilominus? Deo cupiens satisfacere appetitui. Dāc p̄sentes epistolas in qua plurima de ipetratis iuuenis vobis in parte stilo phisosophico & i parte medicinali prout materie cōpetere videntur. Naz conscipsi rogās vestrā constantiā vci hoc opere ac negotio constans ac celās citis. Ne alicui puero tā in etate q̄z i moribz ad p̄icia deueniāt. Et si feceritis promitto vobis plura de hīs & aliis manifestare cū p̄senti opere arte tamē medicinali trāsmittere prolixi i n suda bo domio cōcedente. Cōmētū.

Idicōstēdit cām q̄ posset ipz excusare a labore hūi? facti. Et p̄ sentētia ex textu. Nota q̄ autor. d. q̄ mēs iuuenalis & pusilla i p̄m attraxit. Vbi euitat arrogācia qz mēs dicit parua q̄ paruis & paucis cōditionibz est ibuta. Vnde itellect? propue non ē paruis de se nec p̄ accidēs qz itellect? nō excedit p̄ accidēs exēstione sue materie. Nota appetit? est triplex scz naturalis aīa lis & itellectualis. Ad p̄positū. d. littera appetitui. glosa. i. naturalis itellectui. Vnde iste sacerdos appetitui naturalis appetitui cognoscere naturas mulierū. Vnde hoies a natura scire de siderant. p̄. metha. Itēz appetitui appetitui itellectuali. qz vci dicit vtilitatē cognitōis eaz. Cept? Sicut scribitur scdo de generatōe aīaliū generabiliū generatio sempiterna est in totu. Causaz autē sempiternitatis in generatōe aīaliū ostēdit phs secūdo de aīa. d. naturalissimū operū est vniūquodqz sibi simile generare q̄ren? diuino esse & imortali p̄cipēt qd oīa appetūt. Vt idē p̄maneāt nō idēz i numero sz idēz i spē. prop̄t qd. d. cōmētator. n. de aīa q̄ sollicitudo diuina cum nō potuit ipm facere p̄māere idē i nūero miserta ē ei i dādo vtrūq̄ q̄ potuit i spē p̄māere. Et subdit. In hoc enī nō est dubiū quin meliz ē habere hāc vtrūq̄ qz nō habere vel nō esse. Cōmētū. Nec est pars epecutiua i qua autor p̄oseq̄tur itentū suū ponendo duas p̄positiōes valentes sibi ad p̄positū. & diuidit i tot capitula et partes quot patebūt per ordinē. Nota generatio aīaliū p̄fecto ruz sempiterna est. qz talia sunt de p̄fectiōe vniuersi p̄. et hī. Sz dubiū videntur qz qdā aīlia sūt quādoqz penitus corrupta

apetitū triplex

Generatio aīaliū
p̄fecto ruz

do aduocatio quoniam
inualia dimittit
non opus inuol

ut dicitur qd dicitur

fit qdā dmes z musce i hreme. Dicēdū si corū pñtur i vno cli-
mate tñc generātur i alio hñ albertū z Linconēses sup v^o po-
ste. Vel dicendū gnatio aialū q sunt de pcedē vniuersi illa est
sempiterna sz stante pūma solutiōe dubiū est. qz meli⁹ eēt aia-
lia nō esse qz esse. l. hentes z alia aialia q itopicāt. Dē q bo-
nū est ea esse vt absorbeāt imūditas terre. qz si nō absorberent
inficerēt aerē z p cōsequēs hōiem. Vnde natura nihil sustentat
sine causa rationali. Ex textu pz q castitas est peccatū natu-
re licz bonū sit dia mors z pcepto legis. qz p castitatē aliqđ nō
generat sibi simile. Nota p sollicitudinē diuinā nō pōt intelli-
gi dē. qz pē nō curat picularia hñ auerroy. ph. meth. 5° p so-
licitudinē diuinā intelligit corp⁹ celeste qđ de sui natura appeti-
tu naturali appetit cōbuare ista i ferioia. tamē mediāte regimie
itelligētiar. cōmētator. ph. meth. op⁹ natē est itelligētie nō ex-
rāctis. Vtrū generatio aialū possz aialia cōseruare i esse specta-
fico semp. Et dē q nōlq: si sic 5° spes essz gnabilis qđ est falsū
falsitas pz qz spes est ppetua. Dico quādo generat i diuidū
hoc vel illud gnatio natura specifca sub esse hoc significato et
hñ ptes nō generetur hñ corū ābitū. Vnde nota q nata oc-
culte opat i vlib⁹ v. d. Gualbert⁹ porretan⁹ in suis. Di. pūcipis
in. ca. v^o. s. i. c. de forma. Et qz pducere itendit naturaz vlem. s.
hōiez i cōt vel equuz. z tamē producit particulare vt sortē qđ pro-
uēit ex eo qz iuenit materiā quādā z signatā hoc loco determina-
to z ideo si iueniret totā naturā simul. produceret oēm hōiem si-
mul sz qz iuenit vñā portionē mēstrui hui⁹ vel hui⁹ mulieris. nō
producit hūc vel hūc hōiez picularē. Tēp⁹. Causa autez
qre ista aialia z pūpue hōies hñ eādē naturā z hñ materiā et
hñ numez nō durāt. Dē. n. de generatōe z cor. quoz substātia
nō durātē corruptiblis: nō possūt reiterare eadē i nūero. sz suba
hōis hñ pūcipia i diuidū accepta. est icorruptibilis. nō genera-
tio hōis abhicitur. qre gnatio hōiz sempitna erit iō gnatio hōim
est pfectissima qđ pbatur sic qz hō est nobilissima creatura qđ pz
ex itentōe phie i mulieris locis phie z pūpue i. n. de aia. qz qzto
plures operatōes res hz tanto nobilior est. Domo autē p ratio-
nez intellectiua sep. aratur ab vno quoz diuentū. vt pz ibidem
hoc etiā est de intentōe oīm phōz. Et pūpue boeth. i. n. de cō-
solatōe phie vbi dicit q hōies deo sunt similes i mente. hoc eti

no nō iuenit
z vnat animal.

no nobilissima
creatura.

am p[er] in .h. p[er] h[ic] . q[ui] motus capie naturaz et spec[ie]za termino ab
 quem. Et ideo cū esse in naturā humanā in sorte vel platone
 vel in alio p[er]ticulari homine epistente sit motus qui dicitur ge-
 neratio perfectissima erit ipsa inter omniū aīalium generatio
 num. Generatio quide[m] est motus de non esse ad esse. esse aute[m]
 maxime appetitur p[re]cipue ab hoībus. q[ui] hec inter omnes mo-
 tus excellens est in nobilitate. Et intellige de motu variante
 aliquid super quod mouetur per hoc excluditur p[ri]mus motus
 qui est causa aliorum. zc. Cōmentuz Hic probat q[ui] aīa
 lia nō possunt permanere eadem in numero sed bene eade[m] i[n] spe-
 cie z p[re]cipue homines. Dubitatur Verū idem idiuuū corrup-
 tuz in numero possit regenerari. Et videtur q[ui] sic q[ui] post tri-
 ginta septem mille annos. constellatio celi erit eade[m] per totum se-
 culū tam sedm platonem et astronomos. Et ideo tunc nos erit
 mus eadem in numero et sedebimus in hac vel in hac scola. vel
 lectorio sicut nūc. i. i. magno āno. Unde prelato dicit q[ui] p[er] ānū
 magnum. deberet redire arhemis et deberet ibi legere. Et ratio
 est q[ui] tota constellatio veniet ita ideo redeunte eadem constella-
 tione idem effectus redibūt. Dicenduz stante sentētia Auers-
 roys et aristotelis quinto p[er] h[ic] . et in libro de generatione non
 esse possibile ex quo generationes illius non possunt esse nūc
 i[n] mediate et corruptiones. ideo tempus mediet. Et ideo vni
 numero vna mutatione p[er]ditur numero .h. p[er] h[ic] . Sed ad dubi-
 uz p[ri]mus est dicendum q[ui] post ānū magnuz possibile est re-
 dire homines multum similes sic q[ui] vix possunt cognosci. disti-
 cti tamen non sunt idem in numero Sed diceres stante eadem
 causa materie effectus erit idem numero. Serum est stante eadē
 dem mensura et materia eque disposita sed sic non est q[ui] temp[us]
 raptiui transit et non reuertetur idem numero. sed bene idem i[n]
 specie. Et potest dici q[ui] reuolutio hōierna non sit eade[m] nume-
 ro cū reuolutōe q[ui] dicit p[er] nulle vel q[ui] dicit gētos ānos q[ui] mot[us] ē es
 successiui. Dubitat sedo Verū vniū aīal possit p[er]petuari semp[er]
 z videt q[ui] sic q[ui] possibile ē iuere aliq[ui]d cōplexionatū i[n] quo ele-
 mēta sūt reducta ad mediū siue p[ro]portionez mediaz q[ui] oīs corru-
 pto est a cōtrario. Et illa contraria sunt p[ro]portionata in sum-
 mo ideo nō corrūpūtur. Sz q[ui] illud sit possibile p[ro]bat sic. q[ui] vbi
 est magis. egle et min[us] equale ibi est egle simpliciter. Dico q[ui] nō ē

Subditio quid

*Somnium p[er]
 phorum qu
 numero hor
 naturaliter
 suntur mag*

Leuatio.

*Vniū aīal
 p[ro]portuari.*

possibile illud dare. qz omne mixtū mouitur per naturā elementi
p̄dominantis. i. celi. Sz ad ratōe vbi est magis z min⁹ zc. Ve
rum est product equale sufficit. z prout est possibile. Vnde mixtū
eāle ī humore secundum iusticiā est ponendū. sed non est dare
equale h̄m q̄zitate mōlis. qz terra semper p̄dominatur plurib⁹
mixtis. Aliter dicendū supposito qz tale mixtū h̄m oēm cāq̄lita
tem elementoz sic ponderes adhuc esset corruptibile ab inter
seco. s. a virtute celesti qz posset mediante aqua frigida infrigi
dari z redire ab hoc. s. a q̄zitate humor z ob hoc ideo corrupt.

Nota qz l̄ca. d. homines sūt similes deo mente. illud pz qz ho
mo per sententiam fit diuinus. Seneca. Vir speculatur⁹ est
deo similis et amātissimus. pz illud. h. metha. vbi d. aristo. In
hoib⁹ est delectatio pauco tēpore q̄z intelligētie toto eterno pro
ficiūt. Et intelligit per hoc cognitionē dei in qua est maxima des
lectatio. Nota qz omnis delectatio fit per quandam similitu
dinem siue assimilationez cognoscētis ad cognitum mediante
forma exemplari z cognoscenti erāo q̄ztoplus homo cognoscit
de deo tanto plus vel magis sibi assimilatur. Littera. d. inter
omnes motus generatio est nobilior sumēdo motū pro tota edu
ctione aīe siue formatione fetus in utero. Et quomodo fit mot⁹
videbitur. Pro quo nota qz mot⁹ est duplex. quidā est mot⁹ qui
abicit aliquid a substantia sicut calefactio aq̄ abicit frigiditatem
de albo in ingredinez. Ali⁹ est mot⁹ qui nō abicit aliqūa perfe
ctionē a substantia mot⁹: sicut mot⁹ celi q̄ nō facit aliq̄d corūpi a
substantia celi. Nō generatio est mot⁹ abictēs aliq̄d a substan
tia rei qz menstrū quod mouet ad formationez hoīs trāsmutat
Vnde auerroy p̄ phisi. d. ī generatione hoīs ps spermatis
nō cessat corūpi z ps hoīs generat donec tota forma cōpleat.

Ceptus. Postqz h̄mo noster v̄missus est de his que intē
tionez auditoris ad stili materiā inclināt optimū est ad materiā
operis descendere. Et p̄ de generatione ebronis videre. Juy
ta quod notādū est diligenter memorie cōmendandū. qz oīs ho
mo qui generat naturaliter ex semine patris z menstruoma
tris generat h̄m intentionez oīm philosophoz z medicoz. Et
dico medicoz qz aristo nō posuit semen p̄cis in substantiā fetus
cedere. Sz d. fetū cātū p̄cedere ex menstruo. Et postea ponit
ap̄m vaporatiter exalare. N̄ ledit autē dicit qz totū semen tam

odo qd de castro

duplex

o qd duo
causa
p̄cedit
et

ex pte p̄ris qđ sperma dē qđ mēris qđ menstruū dicit cedere i sub
stātiā fetū. **Cōmentū.** Capitulu secūde partis epercuti
ue i quo vult aggrēdi materiā. s. ad ostendendū generatōez em
brōis siue fetū. Nota cōtrouersia est iter medicos & p̄hos: nam
p̄hr̄ d. qđ semen Viri cōiunctū mēstruo mulieris habeat se ad mē
struū mulieris eāqz artificey ad artificiu. Vñ carpētari? solū est ef
ficēs & dom? effectū ita qđ materiā dom? alterat et disposuit. sic
esset sperma Viri alterat mēstruū mulieris ad formā hoīs. Et
h̄ ponūt id qđ vidēt qđ p̄e corrupto fit gñatio hoīs & trāsmuta
tio seminis mulieris ḡ est ponendū efficēs p̄e corrupto qđ mē
struū mulieris trāsmutet. Et qđ finis & effect? nō coincidūt id
sperma Viri nō intrat materiā. s; medici dicūt oppositū. d. qđ hō
sit nobilissimā materia id oportet semen intrare sub materia fetū
mulieris. qđ menstruū mulieris sup̄flūū est secūde digestōis.
S; sperma Viri est melius coctum & digestum ideo oportet ip
sum subintrare materiā fetus et substantiam qđ vidēt qđ se
t? aliquando assimilāt patri in generalibus & in multis aliis
h̄ nō esset nisi intraret substātiā fetū. Item medici dicūt qđ i se
mine Viri sit qđā s̄bs gignens qđ penetrat totā materiā semis
nū cōiunctōri & ille sp̄s est formatu? oīm membrōū canqz fa
ber fetū cū maleo disponit sic ille sp̄s disponit & maleat omīa
membra. Et per ip̄s s̄bm saluat p̄cipiū efficiens. s; ip̄i p̄hr̄
ponūt sperma Viri exalari vaporaliter qđ matry est membrum
valde porosuz & sic p? forātōez fetū calor solis facit sperma Viri
exalare & recedere ex matrice per poros. S; qđ sit porosa p̄z qđ
puer per poros sumit nutrimentū. Et iā p̄z qđ est pellis & quēz
pellis est porosa i aīali: qđ aliter sudor nō possz exire sine pena
qđ est falsuz qđ calore por̄ aperuntur & tūc sudor exit & tūc
etā exiūt p̄si per poros. Nota embro est qđā massa carnea ex
istis semib? cōgēgata. et ista massa carnea alterat ad forātōez
fetū. **Cep̄t?** His visis & accepta vna pte opinōis aristo
bel medicorū: videndū est per quez modū & quomōilla semia re
cipiūtur i muliere. Vnde mulier cū i coitu fuit cū viro similit̄ ideo
dey tpe mittit menstruū i quo vir sperma. ita qđ ista duo semia
i vliua mulieris cōcurrūt simul. & vñ alteri incipit cōmiscere
cōcipit mulier. Cōcipere autē vocat qm̄ ista duo semia i matrice i
tali loco deputato a natā ad fetū recipiūt. postqz vero illa duo

Opinio p̄hr̄

Medicorū.

Matry porosa

Embrio quid

Somip̄t quid

semina recepta sunt. matris mulieris clauditur tanq̄ bursa ep
 oi eius pte ita q̄ de semine recepto nihil potest perdere. Et cum
 matris sic Indias fuerit clausa fit retentio menstruoz i mulier
 re. **Cōmentū.** Dic autor epequitur formationez fetus. z
 p̄ facit hoc. scdo ponit notabile. ibi. Juxta qd̄ no. Nota q̄ si
 vir pu? emittit sperma q̄z mulier menstruū tūc nō fit conceptio
 Item si abo simul emittit z si semina nō sunt bene conforma z
 bene disposita iterū nō fiet conceptio de si semen viri nō sufficit
 enter fuerit calidum. Et ideo qui raro coeunt cito generant.
 qz sunt calidi valde. Nota q̄ Vulua de q̄r̄ Balua qz est ianua
 Veneris z ei? Blicia ps de mēbrana q̄r̄ membrū am. i. stus Vul
 ue. Et ita matris clauditur sicut vna bursa ita q̄ hm̄ auctenaz
 vna ac? intrare nō possz. qz gaudet ex calido recepto nolens p̄de
 re. Nota mulier emittit menstruū z etiā recipit z sic magis
 defectatur i coitu ipso viro. Sz̄ ontur dubiū. Vtrū absctis tes
 ticulis possz aliqs̄ generare. Et videtur q̄ nō qz defectū vasa
 seminalia p̄ que vasa semen deferri debet. In opposituz ex p̄tū
 est qz t̄haur? absctis testiculis generat. Dico q̄ ymo adhuc ge
 nerare possz qz p̄t̄ emittere materiā spermaticā licz nō eque be
 ne. Vnde si semen emissuz ad terrā poneretur ad matricez pos
 sibile esset qz cōciperet. Vnde sepi? cōtingit q̄ i balneo vbi vir
 symatisat muliere p̄sente q̄ sine coitu ipsa cōcipit qz Vulua est
 maxie attractiva z qz semen adhuc est vigorosuz z nō exalatiū
 ideo p̄ducere possz fetus. et hoc epytuz est. Nā si ductus sperma
 tisaret sup saluā z aliquis comederet de tali s̄. tunc ex illo
 spmate generarentur catti in ventre viri qz catti p̄ vomitum
 essent expellendi. Expt? Juxta qd̄ notādus qd̄ in menstruū
 i muliere nihil aliud est qz sup fluxū alimentuz qd̄ in subctā
 teri alende nō cedit sicut est i viris spma. Et vocatur menstruū
 i muliere iō qz fluit i quoz̄ mense admun? semel cū mul. ex tante
 etatis fuerit. hoc est. viij. vel. xij. añoz. et de frequēter accidit
 lxvij. Et incipit fluxus menstruoz esse i quoz̄ mense p̄pter na
 ture purgationū. Quibusdā vero accidit iste fluxus i nouis
 mo. q̄busdā postea ita q̄ nō omnes mulieres in eodem tpe pati
 untur istū dolorem. Et dico dolorem qz in tali fluxu omnes in
 differenter patiuntur. Quēdā plus quēdā minus a quibusdā

p̄tionibz quid
 riat.

to phibere.

ab vltimo d̄tine.

muliere p̄sente
 vire r̄tine d̄tine

iud t̄p̄m̄ abf̄
 r̄tine.

m̄p̄tionē
 glabiz

nū quid. d̄tine
 sp̄m̄.
 i mens̄ p̄sente d̄tine.

imp̄o fluit p̄sente

Verodivitiuz z hoc scdm epigentiam et complectionem nature mulierum. Dic autor ponit vnuz notabile vt pz in textu:

Comentuz. Dubitatur quare fluxus spermatis no sit menstruus sicut menstruū. Respondetur q spma siue semen vtri est magis decoctū z subtile ideo natura no libenter recitit ymo conseruat ad generationem siue adnutritionez si indigeret fetus. Dubitatur quare vna et stercoisatio et sudor no sequantur motuz lune sicut menstruuz. Respondetur q vna z imunditie fiunt omni die ex superfluitate cibi hinc magna grossitudinez et maiorem quantitatez. ideo opus est q quotidie expelli debent. Nota iuuenes mulieres sunt multum humide ideo libenter menstruant in principio mensis. Et seniores i fine qz minus humide sunt. Nota q mulieres nigre minus habent de menstruoz qz mulieres albe. quia omnes mulieres sunt flegmatice complexionis tamen vna magis alia. Et qz eo magis mulieres vtuntur cibarijs delicatis et bene piperatis tanto magis subtile emittunt menstruum. Et oppositum est de pauperibus mulieribus grossis cibarijs vtentibus. Nota autor ponit q in .vii. vel .viii. anno mulier incipiat menstruarare. Ratio est. qz tunc calor etatis pueritice deficit: gra cui non potest bene consumere humidū nutrimentale. Vnde versus Adde decem ternis sic mulieruz menstrua ternis. Ad quinquaginta durat purgatio tanta. Nota q mulier mediante menstruositate purgatur qz humidū supflūū recedit a quo grossi humores resoluenter si manerent. ideo mulier no est apta ad disciplinā propter grossitiem spiritūū cerebri opulentū z ebrietūū. Et nota q coitus mulieribus pro tanto est proficiuus qz supfluum frigiduz emittitur et dolozez recipiunt qd obtemperat earum frigiditatez. Oppositum est in viris. Vnde mulieres multuz coeuntes sunt breuioris vite adeo sicut viri. hoc attestatur natura passeris qui propter sepe coire citi mortur. Ceterū Sed ex his que dicta sunt oriuntur plura dubia. Primum est Vtū ille fluxus fiat per colorem sanguineū vel per aliquē aliū. Iuxta qd notandum q in omnibus mulieribus preterqz i corruptis color menstruoꝝ est sanguineus vt in pluribus. Et

Cur fluxus no sit menstruus

Cur vna et sudor no sequantur motuz lune

Quomodo mulieres sunt humide

Quomodo mulieres nigre minus habent de menstruoz

Cur in .vii. vel .viii. anno mulier incipiat menstruarare

Quomodo coitus mulieribus pro tanto est proficiuus

Quomodo coitus mulieribus pro tanto est proficiuus

Quomodo coitus mulieribus pro tanto est proficiuus

Quomodo coitus mulieribus pro tanto est proficiuus

Quomodo coitus mulieribus pro tanto est proficiuus

brum q in mulieribus multuz corruptis quatū ānus & Vuluā sunt. Vnū foranē possunt menstrua fluere p anū. sz skate sanitate & bona digestiōe tūc nō fluit p anū sz per Vuluā. **Expe?**

Tercio dubitat quare i mulieribz fluit mēstrua que sunt superflua alimētū et nō in Viris sperma qd etiā est superflūū alimēti. **Ad hoc** dubiū dicendū est q mulier est frigida & Humida a natura. Vir autē est calidus & siccus. mō de natura humidū est fluere. **in** metho. & maxime humidū qd est i mulieribz aqueuz sed in Viris humiduz est aereum & ideo cū calor semper agat in humidū et calor est naturalis. & cuz natura nihil facit frustra **Et** dicit pto celi et mūd. **Et** qz calor i mulieribz sēp est debilis respectu illius q est i Viris. et cū totū alimētū in mulieribz nō pōt conuertere in carnē ideo natura facit qd melius est. prouidet nature de necessaris. **Et** reliquū dimittit i locū quēdam i quo seruantur in muliere mēstrua. De illo quidē in tantū dicitur est sic q maioris iqsitōis est qz p̄sens expōsit negociū **Cōmētū**

Hic mouet terciū dubiū & per se soluit **Et** p̄z in lēa **Nota** q frigidi sumus Virorū est calidior calidissima muliere skate eadez regione. digestionē & cibari nutritionē. & sic de alijs. **Doc** dico notanter. qz Vna mulier in ethiopia viuens delicate posset esse calidior Vno pauperculo Viro in occidente semp Vrens cibari frigidissimus. **Sz** cōtra videtur q mulier sit calidior Viro. qz calor fundatur in sanguine. sz in muliere plus est de sanguine qz in Viro. alias sanguis non flueret corhidie et cōtinue in muliere. sz sic nō est in Viro. **g** & c. **Respōdetur** q Vbi est pl? de sanguine bene digesto & decocto ibi est maior calor. sz sic nō est i mulieribus **g** & c. **Nota** lēa. d. q natura facit qd melius est. **Ratio** qz natura regitur ab intelligentia nō errante. **Expellit** enī humidū grossum mulieris mediante fluxu. **Et** videmus expectorētū quando fuerit in corpore animalis aliquis humor grossus nociuus corpori illum natura vertit i partes officiales corporis faciēdo scabiosos pedes et manus ne illud humidum sedat mēbra principalia scz. cor. epar. cerebrū. & alia & c. **Expe?**

Quarto dubitaret aliquis Vnde Veniret menstrū i muliere quādo ē in coitu cū Viro qz dicitū est supra quando mulier cōcipit recentia sūt menstrua ergo si recenta fuerit mūtū est Vnde tūc flu-

Cum p̄sura nō p̄t

mulier qz frigida & humidior sic calidior est

o. i. d. d.

Ad hoc dicendum est qd quando mulier cōcipit recēta sunt mēstrua
propt̄ hāc causā finalēz de de mēstruo recēto fet̄ in utero mu
lieris existens possz nutriri. Quā autē mulier est icōitu cum virō
tūc pp̄t magnā defectōez quā hz per virgā virilez existētez in
necru z bene existētez i vulua cōfricant z mouent: z sic vul
ua dilacādo se mēstruū emittit et hoc est naturale respectu cor
tus est tamen q̄st violētū respectu flup̄ naturalis mēstruoz.
Item oī die de nutrimento s̄ pro fit materia q̄ apta nata est ad
expellendū i coitu. Et illo soluitur dubitatio quare mulieres i
p̄gnate maxie appetit coitū. qz appetit? coit? est propt̄ abundā
tiam materie sup̄flue ab alimento. Et ideo cum mēstrua sint
retēta z oī die aliqd aliud generatur mulier maxie appetit coi
tū. qz ex p̄t materie abundātia vulua mulieris calefacit et sic co
itum appetit. **Commentum.** Hic mouet quars
tū dubiū z soluit partim. S; dubiū est circa dicēda a quibus
membris i viris sperma abscindat. z similiter mēstruū i mu
lieribz sumendo mēstruū pro semine qd emittitur i coitu. z vir
detur qd i oibz membris. qz fet? assimilāt partibz i oibz membris
S; contra si sic sequeret qd ip̄fecte? in membris generaret in
membris imp̄fectū qd est falsuz. falsitas pz per experientiaz
Si pater esset cec? claudus vel mutilat? in digito nō semp ge
neraret similes sibi. cōsequētia pz de se. Dicendū est qd i coitu
illa semina descēdūtur z distingūtur a quattuor membris p̄i
cipalibz. s. a cerebro. corde. epate. z matrice in mulieribz. z a tes
ticulis in viris z ex cōsequētia in aliis membris s; nō ab equa
libz partibz corporis. Per h̄ ad instātia dē qd assimilāt partibz
dico qd sufficit a principalibz. put ista i fluit alios mēbus z ma
xime a cerebro. descēdunt et distingūtur. Vnde videmus mul
tos coelites caput dolore z maxie exsiccari in mēbus z maxie
debilitari in visu. **ceptus.** Visto istis ad formationez
fetus i matrice mēstris est recēdū. p. materia recepta habet
colorez lactis sex primis diebz. Ad hūc colorez lactis opat̄ cas
so: naturalis ex spermate viri emissus et caso: matricis. ita qd
ista materia dealbatur sicut lac. Deinde materia trāsmutat̄
sez ad materiā seu colorez sanguis spissi z aliquantū bene de
cocti et hoc per nouem dies. postea tūc ab isto tempore fit conso?

lidatio in membris fetus in duodeci dieb? **Cōmentum**

Capituluz tertie partis exorturue i quoreuertitur ad forma
tionez fetus successiue. Oritur dubiū deū caloz spermatis sit
igne? elementaris vel sit caloz celestis. Similit de caloze ma
tricitis. &c. Dic sunt diuerse opinionones. Sz cuz aristotele in de
ai alib? dicendū q̄ iste caloz sit aialis siue celestis. Ratio qz ca
lor elementaris est destructiu? sz caloz celestis est saluatiuus
ai aliu scdm Auertom. pn. methaphisice. pn. cōmento. Sz di
cenduz q̄ ille caloz sit partim igneus & partim aialis siue cele
stis. Vnde caloz igneus conuertitur simplicit̄ in se sicut i con
tractū. Sz caloz aialis siue celestis est p̄mixtus cum humidi
tate et temperatus et ille conseruat mixtū. Vnde q̄libet ai aliu
dūū h̄iue in calido radicaliter & humido temperato. Itē dubi
uz ē que membra primo formātur et generātur in fetu. Dic de
tunt quidā q̄ epar. qz in epate fit nutritio prima. et Vegetatio
spirituū. Et qz ab epate descendūtur p̄ semē qz a corde: ideo
videtur epar p̄io generari. Sz cū aristotele dicam? q̄ p̄io
cor generatur. qz est p̄mū viuens & vltimum mouens. postea
epar postea testiculi. & sic de alijs. Sz quādo dicitur q̄ i epate
fit p̄ia nutritio de h̄? eē deū ex cōsequēti. sz p̄io i corde h̄z fieri.

Cepē? Quota q̄s notādū q̄ hm p̄hm dūū q̄daz viuētuz con
surgit ex q̄ttuor elementis. ideo qz i tali materia est materia ter
rea q̄ cedit i substātiā ossiuz. Similit aq̄ cecidit i suū simile. et
sic de alijs. p̄ ea dō solet facies forāri et dispositio cor: poris hm
trinā dimensionez. s. longū. latū. & p̄fūdū. & hoc fit p̄ decez octo
dies. Ab isto dō tpe incipit nata fet? cōfortari vsqz ad egressum

Nota q̄ fet? mulieris cōfiscitur ex. p̄m. diebus. Et illud q̄d
p̄ h̄monem longū dicitū est solz dicit p̄ q̄ttuor versus. Cōceptuz
semen sex primis quoqz dieb? Et q̄si lac: reliqs nouem fit s̄a
gus: abide. Cōsolidat duodecena dies: bis nona deiceps efficit
at. reliquū temp? p̄ducit ad ortuz. **Cōmentum.** Dic

autor ponit dūū notabile vt patet in textu. Nota q̄ sca. d. q̄
q̄dlibz viuētū est ex q̄ttuor elementis. Hoc p̄batur qz ex q̄b?
aliqs nutrit. & ex illis est cōstitut? scdo de aia. sz ex eis de nutri
tur & sum? g? &c. mior pz qz nutritio sit p̄ calidū & hūidū sic cū
fregidū. & p̄cipalit̄ p̄ calidū & hūidū. sz cōtra q̄dā aiali dūūte

ex puris elementis igitur solū unū elementū est in ipsis. An s
p̄ per hūc versus Quattuor ex puris vicia ducūt elementis.

Dicendū q̄ simpliciter est impossibile s̄m aristote. Unde
allegē mixtū ex quattuor elementis et nutritur in aqua mixta
mediāte calore solis. Unde alleg in aqua pura viuere non p̄t.
q̄ illa nō est nutritiue calis. Et ideo videm̄ pisces panē cōme
dere in aqua. Item in quolibet mixto viuente requiruntur tria que
faciūt mixtū constare et durum esse. alias cito dissolueretur.

Item requiritur ignis ut calorem habeat in quo vita saluatur.

Et tūc requiritur humidū in quod agat calidū. Et requirit hū
midus aeris q̄ sp̄s generatur ex sanguine aereo. Item ossa
sunt ex menstruo q̄zū ad grossiores partes menscitur. q̄ ossa
materiā hoīs in esse conseruant. Si enī nō essent ossa homo ci
to dissolueretur. Postea de parte menscitur magis aquea ge
neratur cerebrum et medulla. de partib⁹ autē magis aeris ge
neratur sp̄s. et de partibus magis igneis ep̄a. ita q̄ quilibz
membr̄a in hoīe sunt in sua structiōe ex adiūctiōe alicui⁹ ele
menti. Nota fetus sic formatur q̄ q̄zitas materie p̄p̄stētis
cōdensatur vel rarefit qd̄ q̄zitatez siue ex tensionē debite forme
in longū. latū et profundū. Et quādo res generabilis maior erit
i q̄zitate recorūpenda est et tūc fit rarefactio materie. quādo ve
ro erit minor tunc fit condensatio sic est quādo ex semine mulie
ris fit homo q̄ tūc si materia seminis est maior recipiēte formā
hoīs tūc primo calor naturalis ⁊ virtus formatiua materiā cō
densat et facit indurescere vsq̄ donec aptasit forme. Et tunc
homine generato materiā augmētat iterum cū elemētis. vsq̄
ad q̄zitate cōpetentez sibi. Et omnes ille diuersificatiōes que
p̄cedūt aiām in istātū generatā debent esse indeterminate ante
illud instans q̄zuis omnes sint terminate per formā corrupen
dā scz per formā menscitur. Tamen adhuc expectat aliā termi
natiōez a forma generanda. s̄m hoc glosatur littera que dicit.
Postea formatur facies s̄m tēnā dimensiōnez semper indeter
minatā ⁊ indeterminabilem.

Septus.

Sūt autē quidā q̄ penes quodlibet temp⁹ signatū ponūt re
gnare aliquē planetarū. Et q̄ scire hoc multū confert ad ea q̄
hic scribuntur. ⁊ ideo ne ignorantie mee illud neglectum ascri
batur ex his aliqua declarabo Notādū pri⁹ ut dicit auctēna

accidentia sunt in triplici genere. quedam enim materiam esse
quiritur in composito et et attribuitur quedam forme quedam co
posito ex materia et forma consequuntur. Et cum hoc sit natura
le compositum ex materia et forma. tripliciter denominabitur ac
cidentia in ipso. Ex parte autem anime sunt quedam accidentia
de virtute eundi et mouendi. Et quia secundum intentionem quo
rundam qui digne locuti sunt de natura. omnes virtutes quas
anima in corpore complectitur illas contrahit a corporibus super
celestibus. Comentus. Hic autor incipit determinare de
successiva formatione fetus huiusmodi influentia planetarum. Et p^o
pmitte quedam. Secundo sequitur intentum suum ibi. Ab virtute
enim. Nota illa conclusio formatur ex littera. fetus formatur
successive per planetas id probatur extra litteram penes illud
formatur fetus quod diversimode influit fetus esse et vivere. scilicet
planete sunt huiusmodi igitur. 2c. Minor pars quia huic influit vive
re longo tempore huic parvo tempore de per tholomeum in cartile
gro suo et per eius comentario. Nota tunc planeta dicitur re
gnare quando est in maiori frigore scilicet quando est in domo sua
hoc est in signo sibi conformi. Et que sunt domus planetarum in
fra patebit. Nota anima mouet corpus per hunc modum. anima pri
mo mouetur ab alio. scilicet ab appetibili. et sic mota mouet spiritus qui
bus motis ipsi mouent musculos qui moti mouent membra. Et
sic pars quod appetibile est principale mouens. Sed dubium est verum
aliquod accidens posset esse principium alicuius substantie prin
cipaliter. Respondet galenus buclarn super quarto sententia
rum quod sic quod illud est agens quod corrumpit unum et generat aliud
talis autem humor notificans sic in dispositio siue dispropor
tione elemento. si que corrumpit formam hominis et generat formam ca
daveris quod est substantia. Respondetur quod humor notifi
cans est quedam substantia non enim sumitur humor pro accide
te. Sed capitur pro materia humida peccante ita quod accidens non
corrumpit hominem. sed de virtute sui subiecti. sed quando dicitur
substantie nihil est contrarium. Dicitur quod verus est de contru
eritate perfecta. Tamen bene contrariedade diminuta que sufficit
ad corruptionem unius et ad alteram generationem. Tertius
Ab vitiis et oritur in motu diurno omnes speras inferiores recipit

mouendi et ab orbe stellaz fixaruz fetus recipit Virtutem qua
distinguitur in esse hinc diuersas figuraciones & accidentia & il
lud conuenit ei inq̄tum forma. Sed etiam contrahit alia Vir
tute ab hoc orbe que dat esse. et hinc diuersas naturas huius or
bis post speram stellatā ponitur spera saturni hinc astronomos
et ab illa influuntur anime Virtus discernendi et ratiocinandi. &
postea spera iouis et ab illa influuntur anime magnanimitas &
plures aie passides & aspa martis influunt aie animositas et Vir
tus irascibilis et alia desideria anime. et a sole influuntur Virtus
sciendi et memorandi. a Venere motus concupiscentie & deside
rii. a mercurio Virtus gaudendi et delectandi. a luna que est ras
dix oim virtutum naturalium Virtus vegetandi. quibus hec eni et
plura alia ab aia procedunt. Et cum ista sequuntur ex diuersis
partibus corporuz celestium. Deo hec omnia aie attribuitur & non
solum aie sed etiam toti composito. q̄ simplex non potest susten
tari accidens. **Cōmentū.** Sic ostendit quomodo anime
influunt diuersa accidentia a corporib⁹ supercelestib⁹. Nota ab
ultimo orbe aia capit esse in oibus quibus est ex parte sui. Sed
spera celi stellati dat esse distinctuz aie ab alijs orbibus. q̄ pro
pter multitudinem stellarū influunt distinctuz esse et distinctio
ne. Unde secunduz hoc q̄ spera stellaris respicit vna aiam plus q̄
aliam. ideo distinctuz esse influunt cuilibet aie humane. cui coores
pondet distincta stella. Nota saturnus est prima stella ieratica
et gratia sue influentis dat aie Virtute discernendi et ratiocinandi.
et dicitur saturnus quasi satur in animis per contrarium. Unde cum sit
frigidissim⁹ & sicc⁹ influunt caritatem ipso regnante. s̄ iupiter influunt
magnanimitate. Unde iupiter fuit quidaz vir qui expulit pa
trem suuz a regno suo. Et dicitur quasi iuuas patres per contra
rium. Et illud attributum est vni planete qui magnanimit⁹ est
per influentiam. ita q̄ puer natus eo regnante sit magnanimus.
s̄ in Venere nascuntur luxuriosi. S̄ mars est malignissim⁹
planetaruz et dat Virtute irascibilis. Sed sol est optimus pla
netaruz influens scientiam et memoriam. Unde sub sole nati sunt
felices et amabiles. S̄ mercurius dicitur quasi mercatoruz ly
rios. i. dñs. sicut eni mercator dicitur esse gaudiosus et affabi
lis: sic et ille planeta est beniuolus gaudi⁹ et delectationez

Infundens sed Luna influit Virtutez Vegetandi et nutriendi. qz est infimus planetarum ideo immediatus agit. Item licet accidens in simplici essentia non sustentatur. causa est. quia accidens egreditur de natura subiecti non soluz magnitudine subiecti siue cause materialis sz etia magnitudine cause effici entis. ideo composituz secundu vna parte est causa materialis z p m aliaz partes est causa effectiua. Et ideo in simplici non est componere. ideo simplex non est subiectuz ac identiuz z maxime accidentiū realiū. Et quous essetia simplex posset esse subiectuz suoru modoz essendi sicut materia prima est subiectum siue potente que est suus modz essendi proprie et formaliū. Ex hoc patet qz accidentia potente nō sunt accidentia solius aie sz sunt accidentia totiū compositi. et dicitur aie sic qz isunt corpori corporaliter et principaliter. Expt? Nūc vero ex parte corporis consimiliter est notādūz Et primo de creatiōe vel formā tione corporis qd ex embuone creatur et formatur per effectus et operationes stellaz qui planete dicuntur. Primo eni materia embionis vel hois generandi compressa et coagulata per frigiditatem et siccitatem saturni disponitur et hinc. s. materie a saturno virtus influitur Vegetatiua et motz naturalis ascribitur et tunc patebit in tali materia operatio aliquasiter debita Et ideo medici dicunt qz post lapsum spermatis in matrice qz primo mensis in generatione et in temporis successione secundū exigentiam nature seminis saturno ascribitur. qz sua frigiditate et siccitate semen constungit et consolidat. **Cōmentū**

Postqz autor posuit accidentia proprie anime mediantibus corporibus celestibus. consequēter exequitur de accidentibus corporis. Nota fridi est stringere et condensare. Et patet in experimento. Et si accipiatur olla plena aque et ponatur ad locuz frigidum aqua minoratur sic qz comprimitur. sed calidi est exptē dere. Et calor ferri facit ferrum extendere. Item calor in aqua buliente ipsaz extendit et rarefacit. Sz qz saturnus est frigidus et siccus ideo assimilatur terre. ideo materia condensat et comprimit.

Unde versus Est frigidus summe saturnz siccus et asper. Nota dubiū hēn aliqs planetarū posset influere frigiditatez. Et videtur qz nō. qz. n. celi stella influit motuz et lumen. Sed tam motus qz lumen calefaciūt. et go zc.

Respondet qd omnis planeta influunt calorem sed vnus plus al-
ter minus. Vnde saturnus et luna minime influunt calores res-
pectu aliorum planetarum. **Textus.** Sz ex isto statim
ortur dubitatio qd alicui potest esse dubium. Vtrum saturnus re-
gnet in cuiuslibet embryonis conceptione. Et si non tunc mica-
bile est quod dictum est. **Comentum:** Vnde mouet dubium
et est illud. Si verum esset quod dicitur, sequeretur qd saturnus
semper regnaret. et hoc esset mirabile. consequentia tenet in littera
Etiam de se pz. qd omni die sunt conceptiones puerorum: **Textus**

Circa quod notandum qd materia prima subiecta est corpori-
bus supercelestibus et eorum motibus. et hoc est qd dicit phis in
i. metho. qd oia inferiora causata sunt a superioribus et ab ipso-
rum motibus gubernantur. Et ideo necesse est qd ista inferiora
particulariter et vniuersaliter respiciantur a superioribus. Intel-
ligendo de vniuersalitate corporis totius supercelestis. vniuersa-
liter enim ista inferiora respiciuntur a superioribus. qd nihil fit de
materia elementari nisi ex virtute superiorum. id est d. comentum
tor. vii. metho. quia natura non agit nisi gubernetur a corpori-
bus supercelestibus hoc est ab intelligentiis particulariter. n.
aliquid fit in istis inferioribus a causatione superiorum qd vna
pars celi apta nata est introducere talem formam determinatam
et specialem. alia vero aliam formam. Et illud totum videtur esse
de intentione commentatoris. i. de generatione et corruptione
Vbi vult qd generatio elementorum et partium ipsarum ad inuicem
est ordinata et conseruata per motus corporum supercelestium.
Et per motus elementorum qui concurrunt generaliter ad
generationem mixtorum. addit autem comentator qd iudua ante-
mantium et planetarum sunt determinatarum causatur et sunt de-
terminata ad esse. Et ita tam ad esse vniuersaliter qz particula-
riter inferiora a superioribus respiciuntur. **Comentum.**

Vnde autem soluit questionem motum. et primo ponit quandam
solutionem secundo applicat eam ad propositum. ibi. Et ideo cum
materia. etc. Nota natura celestis respicit terminata elementa.
qd in vna parte generat ignem et in alia corrumpit aquas. sicut
videmus qd signa hiemalia faciunt generare aquam plus in sep-
tentrione. Sz signa estivalia plus faciunt generare aerem vel
ignem in estate. Nota littera. d. corpa similia partium. Vnde

11
ille partes dicuntur similes quarum quilibet suscipit participatio-
tionez totus. Hoc intelligendo de partibus quantitatis sic
cut quilibet pars ignis. Et ignis etiā habet partes diuersas
raturationuz sicut materia signis et forma. modo generatio simi-
lilium partium corporum que sunt in elementis et elementis
reguntur et determinata sunt per motum corporum celestium.
Idem est dicendus de planetis et indiuiduis animantium. Et
ideo contingit qd in vna parte terre homines moriuntur. et si
essent in alia ibi possent retinere vitam eorum qd si aliquod mpy-
tus fuerit nimis calidus in regione nimis calida illud debet po-
ni ad regiones frigidaz et eius calor obtemperetur et tunc illud
sanitati restitueretur. Tertius. Et ideo cum materia pri-
ma sit subiecta corporibus supercelestibus in agendo necesse
est qd capiat formā alicuius speciei determinatā ab aliqua par-
te speciali celi. ideo qd non potest eaz recipere a corpore celesti in
communem eo qd tale corpus respicit istam materiam vel istā for-
mā indifferenter. Nam qua ratione daret istam formā eadem
daret et alias. qd omnes forme que sunt in potentia in materia
prima in primo motore sunt in actu. Et dicit commentator. ph.
methaphisice. ergo necesse est esse aliquā partem determinatam
in primo motore primo specialiter respicientem materiam ad hu-
ius determinate forme susceptionem. Et id nō sufficit agēs par-
ticulare phisicuz stante communi influencia et cōmuni actiōe
corporum celestium. Et illud patet ex eo qd postqz semen est de-
cisum gerit in se dum illius a quo est decisus. Et illa virtus gu-
bernatur a corporibus supercelestibus vniuersimode ita qd non
magis gubernetur ab vna parte celi qz ab alia. ymmo hoc mo-
do destrueretur in sua propria actione. et illud est de intentione
aristotelis. n. de generatione et corruptione vbi d. qd adueniens
te sole redibit aialia. et recedente sole aialia peribit. Illud au-
tem apparet ex intentione cōmētatoris. n. methaph. vbi dicit
q materia prima nō recipit oēm formā. s. primo formas
elementares et mediaticibus istis omnes formas mixtorum. Il-
le autem ordo formatū non potest esse nisi ab aliquo specialiter
materiam gubernante qz ad receptionem formatū. Cōmētū
Dic autor applicat ad propositum istam solutionem. Et primo
B in

in generali. sed in speciali. ubi. et per hunc modum. Nota motor
primus est duplex. quidam est motor primus. Et ipse deus gloriolus?
Et preter illum motores est ponere alium motores primo con
iunctum. Unde philosophi ponunt octo speras et nouem moto
res. ideo quod quilibet spera habet sibi proprium motores. Et pre
ter illos motores est dare unum motorem simpliciter immobili
lem qui non mouetur immediate. Sed mediantibus aliis mo
toribus coniunctis. Et modo littera auctoris sic intelligitur. oes
forme in materia compositae sunt de primo motore semper simpliciter et in
actu. Unde inconueniens super quarto posteriorum. scilicet quod effectus
habet esse primo in suis causis et maxime effectiuis. scilicet in se habet esse vir
tualiter. Nota particulare agens sub influentia communi potest
educere formam determinatam quod omnis causa prima determinate respici
tens aliquam formam plus influit quam pater vel mater. Et ideo a
gens particulare non producit sine determinato agente. Expe
Item littera dicit semen decusum habet unum illius aquo est de
cisum. Ex hoc dubitaret aliquis unum semen decusum esset aiatum
Et videtur quod sic quod semen inquitur est in patre tunc est unum
dicitur patris habens et si habet eandem materiam in matrice ibi erit
unum. Dic respondeo quod semen fusum in matrice non est unum
formaliter. quod nec est planta nec aiatum sed est unum virtualiter quia
mediente spiritu sibi interueniente operatur dicitur. Sed dices
cum sit aiatum quomodo producit aiatum. Dicendum quod mediante nutritio
ne que est animata mediantibus virtutibus propriis anime.

Item nota penes stellas et planetas specialiter representa
tes speciales influentiam diuersificatur ymagines hominum secundum al
bertum. Et ideo quandoque contingit quod homo cum capite unum
potest generatur quia aliqua stella tunc denominatur que influit
talem dispositionem. Et sic est expertum quod in lapide aliquo facta
est ymago scorpius vel serpentis quia aliqua stella vel cometa
stellatio respicit ipsum et sibi impressit illam figuram. Et ex hoc
contingit quod ymagines aliquorum signorum sculpte in lapidibus ha
bent curare infirmitates sicut recitat halli in cartilologo ptholo
meri et dicit quod ymago scorpius suscipit curantur lesionem factam in
satellio a scorpione animali. Et sic videmus quod quandoque aliqua
corpora mortua sepulta sunt homines centum annis vel amplius

tacent sine incineratione et hoc fit per naturā stellatum respici
entuz illud cadaver quod conseruat sine exoneratōe z combus
tione preterea ex hoc pz q quandoqz optimi amici sunt inimic
ci vna causa agente particulari et hoc accidit per influentiam
planetarum repugnantium quibus ipsi sunt subiecti. Et per
hūc modū manifestatur esse de saturno propositū. s. q hz dispo
nere materiam et introducere talem formā. Sed q saturnus
sic semp dicitur regnare in embryonis cōceptione sic intelligitur
q suuz regnare in hoc loco nō sumitur pro alio qz influere tale
dispositionem que ab alia parte celi non est nata influere. Et id
fit in tali hora noctis vel diei non dicitur regnare saturnus h
est ex eo qz cessat virtus sua. Sed aliquis alius planetarum
vel stella apta nata est influere talem dispositionē in materiaz
qz saturnus influere non potuit. quia actus actiuorum sunt in
patientē bene predisposito. Et si aliquis quereret cur ita fit q
oia tali cursu curret. Rūdeo q sic sunt ordiata apud deū q pz
mordinaliter oia disposuit hū ordinez sublimē z cunctibz vntez
ppriā hū epigentia sue nature ministrat. Cōmentū Dic
applicat solutionem ad propositum suum speciale. Nota p rep
tum soluitur dubitatio directe in forma quando sic arguebatur.
Si primus mensis attribueretur saturno ita q ille regnaret
in principio conceptionis tunc semper regnaret saturnus. Di
co saturnū regnare intelligitur dupliciter. vno modo influētia ge
nerali alio modo influētia speciali. mō dicitur q saturnus regnat
oī die influentia generali. regimen speciale saturni est quando
fuit in domo sua z tunc hz maiorem influentiā. Nota saturnus
est frigidus et siccus. adeo habet influere semini humiduz
et calidum que sibi contrariantur virtualiter. Vnde omnis a
ctio fit gratia contrarietatis quia simile additum alteri non a
git in ipsum. Vnde agens et patiens in principio actiois sūt
dissimilia. sz in fine sunt similia quia omne agens assimilatur
suo passo inqz tuz potest mediante sua virtute. quia omne agēs
naturale agit in suum contrarium hū vltimum sue potētie. Et
pz primo celi. Littera dicit actus actiuorum. zc. Hoc patet ex
signis manifestis. Est enim quidam piscis generalis qui vo
catur scorpio. ille inficit manū piscatoris per retē z non inficit

rethe qz rethe nō est disposituz ad hoc. & c. Item sol calefacit ar-
tem et non orbes ipsos scz inferiores se qzuis sunt sibi propin-
quiores. hoc est propter indispositiōem materie. Et ideo peccas
uerūt dicentes quodlibet fieri ex quoz. Hoc nō valet qz pūm?
accē proprius hz fieri in propria materia sibi disposita. Item no-
ta qz proprie dispositiōes nō corrūpūt in aduētū forme. Et ex
hoc destruitur opinio que pōit qz postqz materia mēstru est dis-
posita & quando hoīs forma iteroducitur tūc dispositiōes pūme
corrūpuntur. Hoc nō valet qui a tūc dispositiōes frustra pres-
cesserūt. Vnde dispositiōes sunt mediū recipiendi illud quod fit
de potentia materie. Autor in littera ostendit se eē catholicū in
hoc qz pōit deum primordinaliter sic animā disposuisse. Vnde
philosophi mere naturaliter loquentes sic habent dicere. qz ab
eterno sic deus disposuit planetas & stellas et nō de nouo. & id
cōmentator. i. celi. 3. si vna stella fieret de nouo in celo totum ce-
lum periret propter illaz inordinatiōez que fieret per illam stel-
lam et oporteret qz celum non moueretur. **Septus.** Post
qz hec dicta sunt iupiter aduenit sua gratia et virtute hunc fet-
tur qui materiam disposuit ad susceptionem forme membrorū
et caliditate sua virtuali et causali materiā fet? confortat & sua
humiditate replet que fuerunt desiccata virtute saturni in pri-
mo mense. Et sic ioui attribuitur scdus mēsis. **Cōmētū**

Hic autor exequitur de alijs planetis qz euz ad formationez
fetus. Et videtur qz planete nō formant sic materiā fetus. qz
inter causam et effectuz dz esse proportio & sic sequeretur qz em-
bryo generatus esset perpetuus. cum ipsi planete sint perpetui
Dicenduz licet cause principales remote sint perpetue. tamen
cause propinque sunt corruptibiles. ideo corrumpitur fetus.

Septus. Tercio aduenit mars qui sua caliditate & sicciti-
tate format materiā diuidens a laterib? brachia & diuidit colluz
a brachijs et caput format & hinc operationi atelbuitur terciū
mēsis. **Cōmentuz.** Nota mars est calidus et siccus &
ideo ipse habet formare crura et brachia que sūt sicca. Oportet
enim qz calor sufficiens cōgreget partes terrestres siccas si de-
bent fieri crura et brachia. Nota ex littera habem? qz caput
formatur prius a marie qz cor a sole. Prius causa est scdūm

13
medicos qz in capite sunt omnia principia vite ergo primo for-
matur. Sed aristo. ponit qz cor primo formatur qz cor influit ois
bus membris z hz se in corpore sicut rex i suo regno. **Septus**

Quarto tempore virtus solis aduenit. formas impunit cor
creat. et anime sensitue motu dat. Et hoc est veru scdm inten-
tionem medicorum et quorundam astronomorum. tamen hinc inte-
tionem aristo. cor inter omnes partes generandas generatur
primo. et virtute eius omnia alia membra nascuntur. addunt
enim quidam ad istam particulam dicentes qz sol est radix co-
eius virtutis vitalis. Et tali operationi quartus mensis ascri-
bitur. **Comentum.** Item philosophi propter illum textu
ascribunt generatione hominis dicentes Homo generat hoies
et sol. Et dicit philosophus scdo phisicorum. quia a sole virtus
radicalis dependet. Contra. si sic sequeretur qz homo deberet esse
celestis et solaris creatura. qz effectus ab eodem denominatione
sumit a quo hz entitatem. Dicendum qz sol est causa remota
ideo non sumit denominatione in effectu a sole. &c. **Septus.**

Quinto tempore quedam exteriorum membroru Venus sua
virtute perficit. et quedam exteriora format. s. aures. nares. os. &
Bregam virilem in masculis et pudibunda. s. Bulia mamillas
et alia membra in femellis manū et pedū separatione facit etia
digitoru. Et isti quintus mensis assignatur. **Comentum.**

Nota Venus est beniuolus planeta et est virtualiter calidus
ideo perficit membra exteriora. s. os. aures. et testiculos. Sed
videtur qz testiculi debeant primo generari quia sunt principa-
lia membra sicut cor et caput. mediantibus quibus se natura
cōtinue saluat. Dicitur qz testiculi non sunt ita principalia me-
bra sicut cor et caput. quia videmus testiculis ablatis adhuc
vivere hoies. Sz capite abscisso et corde ablato vltimus ibi nō
est vitam videmus. **Septus.**

Septimo tempore influē-
tia et regnatio mercurij instrumenta Vocis format. supercilia cō-
ponit oculos fabricat capillos crescere facit et Ungues produ-
cit. **Comentum.** Et ista operationi. vi. mensis attribu-
itur. Unde verus: Instrumenta noue sūt guttur. lingua
palatū. quatuor et dentes et duo labra simul. **Septus.**

Septimo tempore luna operationi finem imponit repellit eni sua hu-

indicate angustias carnis & auerigas carnes supficiem cō-
plet. Cōmentū: Venus vero et mercurius humiditates
tribuentes toti corpori nutrimentū dant. Et isti operationi dat
est septimū mēsis. Sept? Itē nota luna replet poros car-
nis & facit fetū esse planū i supficie. s. i. cute. Itē si aliquis puer
nasceret in septimo mense ille moreret qz nō est adhuc debite for-
mat? & consolidat? .g. &c. Postea influentia saturni cur. vii.
mēsis ascribitur. Et ille saturn? multū infrigidat & exsiccat.
Et p cōsequēs cōstringit fetū. Et id aliqui astronomi ponūt
fetū generatū in octavo mense moribūdū vel mortuū esse. Et in
sequētibus manifestabitur. Deinde in nono mēse domiatur iu-
piter q̄ sua caliditate et humiditate fetū letificat. Et fetus q̄
generatur i isto mense est fortis et bene disposit? & longe vite.
Et fortis grā caloris & longe vite grā hūiditatis. Cōmentū
Nūc autor ponit vnum notabile. si homo in aliquo mēbro de-
ficiēte de pueri nascuntur vel generantur cū quattuor digitis
in manu vel cū tribus hoc est propter defectū materie. Simi-
liter si generatur cum sex vel septem digitis hoc est ex habuit
dantia materie. Septus. Est autem adhuc notandū
q̄ membra corporis organica duodecim signis zodiaci attribuū-
tur. Primū ergo signū totius spere celestis est aries. in quo quō-
dem signo sole existente temperato sit calidum et humidum et
tunc sit motus ad generationem. Et ideo motus solis in arie-
te dicitur principium vite et radix virtutis vitalis. propterea
arieti attribuitur caput in hoīe et eius conditionis. Nam aries
in celo est dignior pars celi. quia est principium diuisionis spe-
re per duodecim signa. Sic caput in homine vocatur dignior
pars corporis. Et ideo merito arieti est assignādum. Et quia
sol currens in hoc signo calidum & humidū nature mouet. Et
ideo caput in hoīe dicitur principium vitalis. Cōmentū.
Postq̄ autor ostendit influentiā planetarū et stellarū respec-
tu fetū. nūc consequenter exequitur ad effectū signorum. No-
ta aries est calidus et humidus et core spondet veri. Ver enim
est calidus et humidus et tunc animalia maxime appetūt cor-
tum quia tunc augmentatur calidum et humidū gratia solis
existentis in ariete. Et maxime in viris tunc est appetit? pro-

pter hoc etiam mater ecclesia statuit ieiunium magis in illo tpe
 qm in alio tpe propter luxuriam illo tpe restringendam qz tunc hoies
 costructi hieme reuertuntur ad vigorem. Unde **Isid.** **M**ar-
 ce mares februoqz canes maro mulieres. Nota aries hz dicitur
 et super caput in quo vigent oes potentie aie. pro tanto qz ipse
 aries est principium vitalis operationis. sic et caput in quo vi-
 gent oes potentie aie Et ideo medici dicunt qz virtus vegeta-
 tiua corporis est i capite principaliter et determinate. S; i corde
 originaliter. S; dubium est verum dicitur magis consistat in corde
 qm in capite. Et videt qz in capite. p; per auerroya qd dicit qz vi-
 dit arietem ambulante corde extincto. h' esse no possz nisi vita ha-
 beret principium de capite. S; cetera hoc est auerroya i. v. phisi-
 corum qz ipsum deridet dicens se vidisse arietem currere hinc inde
 abscesso capite. Unde auerroya vult qz vita principaliter z ori-
 ginaliter sit in corde sed ex consequenti i capite. S; medici sunt
 multum sensuales. Et ideo qz vident in capite esse sensus vir-
 tutum ideoqz dicunt vitam consistere in capite. sz non est ita. ymo
 in corde. Sed quid dicem? ad auctorem in scia q. d. qz caput est
 nobilior pars corporis. Dicendum qz est verum fm apparentiaz
 et maiore operatione spuz vitalium qz in eo apparent magis
 operationes vite qm i corde. Unde no dubito quin natura nobi-
 liore et meliores partes corporis collocavit in medio corporis. Nam
 cor est primum viuens et vltimum moriens. hoc no esset nisi cor esset
 principalissimum membrum corporis. **Cepus.** **C**ha-
 ro quidem collum humeri et scapule gemini attribuuntur can-
 cro man; z brachia. leoni quidem pectus et cor. Virgini stoma-
 chus et intestina attribuuntur. Et hoc videt esse medietas cor-
 poris secundum cursum medietatis celi videlicet parte septentrionali e-
 anotata. sibia vero secundam partem corporis respicit. scz renes et
 est principium ceterorum membrorum. Scorpio vero loca libidinis res-
 picit tam ex parte viri qm ex parte mulieris. Sagittarius na-
 res et ea per que natura successum dimittit et posteriora respicit
Capricornus vero genua et alia inferiora respicit. **Aquarius**
 vero tybias respicit. piscis vero quod est vltimum formationes
 pedum respicit et plantas. Et sic breuiter habitum est iudicium
 um ex parte duodecim signorum. **Commentum.**

Dic autor ostendit de alijs signis dicens Et pz in textu. No
ta littera Dulse intatū q̄ luna existente in talibus signis q̄ rel
picunt illa membra Et pz in littera in illis membris nō debet
fieri minutio sanguinis. **Tertius.** Et nō oppinetur a
liquis illa ficta fore. nam fides ei? in multis experimentis ha
beat inueniri. noscat ergo experimentuz quous q̄ maluz et de
nenosum est tangere aliquod membruz luna existente in tale
signo illius membri. et causa istius est nam luna auget humi
ditatez quod experitur ad sensuz q̄ si carnes recentes ponan
tur de nocte ad radios lune tunc ibi generantur Dmes i carni
bus. Et illud non semper apparet eodem modo. S; precipue
in speciali statu lune. **Cōmentuz** Dic autor confirmat
dicta sua per experimenta. Nota si carnes in plenitudine lu
ne ponerentur ad radios lune tunc conuerterentur in Dmes &
tunc magis q̄ in alio tempore. quia tunc luna est magis humi
da. Et ideo dicit autor in speciali statu lune. Et hoc pz si ali
quis vulneratus poneretur ad radios lune hoc noceret sibi q̄
luna augmentat humiditates et sic humiditas nimis fiet in
censa. S; si ponitur ad radios solis nō est nocuum. q̄ radij so
lis faciunt humiditatez exalare. Et sic ex istis pz q̄ semper i
plenilunio mensis maioratur humiditas sez cerebrum. medul
la. & menstruum. Et ideo tunc difficile est studere propter hu
miditatem cerebri nimis incensam. **Tertius** De illud
sane intelligatur aduertendum q̄ quattuor sunt status lune
secūduz albertum in tractatu de statu solis et lune. Luna ve
ro in prima eius incensione est calida et humida vsq; quo sit se
miplena. post hoc tūc dicitur calida & sicca quousq; sit plena. de
inde est frigida vsq; semiplena in decremēto. Vltimo vero est
frigida vsq; solis adiungitur. Et in hoc statu maxime hume
ctat humida putrefaciendo. Ideoq; cum luna augeat in omni
bus membris humiditate. tunc ledere mēbrū cū ferro est idē q̄
grauiter vulnerare. q̄ malū ē humiditate addere humiditati. et
sic per consequens augmētatur nocumentum. **Cōmētū**
Dic cōfirmat dictū suū. Nota p̄ia quadra corespōdet aeri q̄
ē calid? & hūid? & q̄ generatur in ista quadra sunt sanguinet
seda q̄dra ē similis igni calido & sicco. & tūc in illo signo ḡnant

colerici. Tercia quadratorespondet terre que est frigida et sicca. et tunc nascuntur melancolici. Quarta quadratorespondet aque que est frigida et humida et tunc nascuntur flegmatici. Et hinc hoc dicunt aliqui qd si carnes ponerentur ad radios lune cum fuerit in quarta quadrato tunc citius corruerentur in vermes qm in plenitudine lune qz tunc maxime est lune humiditas viscorosa. Nota si aliquis soluerit in quarta quadrato tunc non debet trahere sanguinem nec vulnerari in cerebro. Ratio qz tunc per illam vulnerationem humiditas augmentaretur nimis et ideo fieret nocturnum in membro.

Septus. Sciatis autem locum meretricium quedam mulieres causas rei huius occultant. Viri ignorant. tamen quedam mulieres bene effectum cognoscunt. Et plura mala ex isto operantur. De cum vir est in coitu cum eis. accidit quandoqz viris magna lesio et grauis infectio ex infectio ne membrum viri vel perferum appositum per eas prout quedam mulieres vel meretrices docte sunt in illa neqitia et in aliis. Et si phas esset dicere hic quedam ascriberem. scilicet qz proprium meum creatorum timeo. ideo de illis occultis ad presens nihil manifesta bo.

Comentum. Nota qd quedam mulieres sunt caute et a stute et accipiunt ferrum et apponunt vulvae et illud ferrum ledit virgam. scilicet vir non percipit propter nimiam delectationem et dulcedinem vulvae postea tamen sentit. ideo maxime cauendum est ne sitat coitus cum menstruosis mulieribus. qz exinde homo posset incidere lepra. Et quandoqz in magna infirmitate qz bene transeunt in singulis membris ad testiculos. ideo testiculis lesio cito potest ledi totum corpus. Unde d. dyasidus si mulierem menstruosam scienter accesseris totum corpus tuum infectum erit et multum debilitaris qd vir infra mensem verum colorem et fortitudinem rehabebis. Et sicut liquidum vestimentis tuis adheret sic ille fetor omnia interiora hominis corrumpit. Dicit enim venerabilis yppocras de naturis hominum. Mulierem menstruosam non accedas qz ex isto fetore aer corrumpitur et omnia interiora hominis confunduntur. Nota autem timet deus scribendo secreta ista ad blitum ne aliquis expectatus forte malum operaretur per illa secreta.

Septus. Item de quato statu lune precipue possumus effectus declarare predictum alio experimento quod sumitur ex eo quod radium lune de nocte subintrantes fenestras et peruenientes ad

caput dormientis faciunt dolorem capitis et fluxus reumaticus.
Et causa huius dicta est prius. **Cōmentuz.** Item causa
huius est qz tūc luna est magis humida et qz reuma causatur
ex superfluitate humiditatis ideo facit catharrum et qz humidi-
tas lune perturbat humiditatem cerebri et agmentat ipsuz gra-
tia huius augmentationis fit fluxus per naves. Et si tunc
illi radij inuenirent vulneratum vsqz ad mortē sederent ipsum
ideo vulnerati preferuandi sunt a radijs lune. **Cepus.**

Post hec vero ad influentias planetaruz quos antiqui voca-
uerunt deo nature super hominem ex parte corporis et anime
nunc reuertamur. **Cōmentuz.** Postqz vero autor ostē-
dit quomodo per planetas habet formam fetus. hic ostēdit quos
modo isti planete se habent ad fetus ex parte anime vel corporis
vel simul. Nota planete bene dicuntur de nature. Ratio
qz natura regitur ab ipsis sicut regni a rege. Vnde totus ille
mundus cōtinetur est supioribus rationibus. Et tota dictus est
inde gubernetur. S; diceret si planete sunt de nature qd tūc
facit celum stellatum. Dicitur qz hoc est causa diuersa nature
et diuersa. sed planete diuersificant effectum secundum
eorum motus. Vnde planete dicuntur a planos grece quod est
planus sine error latine non qz in se errent sed qz ex eorum mo-
tibus fiunt diuersi errores in mundo et in effectibus. **Cepus.**

Saturnus qui est superior obscurior et grauior et tardior a-
liis facit natus qui sub eo nascitur fuscum in colore ex parte cor-
poris et plenum in capillis nigeris et duris et caput turpidum
et bene barbatur. et talis homo continet subtile peccat et habet
scissuras in calcaneis figuratiter. et hoc secundum dispositiōes
figuralem. sed vero animam natus est multus perfidus et malici-
osus iratus: tristis. et malignus. Dicit fecunda diligens. Et turpi-
da vestimenta semper induens. Et nō est luxuriosus et in plu-
ribus venerem minime diligens ymmo naturaliter abhorret.
Vnde breuiter notandum qz scdm intentionem magistri mei
in illa scientia experit. quicumqz natus fuerit sub saturno habet
omnes malas dispositiones corporis. **Cōmentum.**

Hic autor prosequitur intentionem suam. et diuiditur in septem
partes scdm qz septem sunt planete. Nota saturnus est su-
premus planeta et complet cursum suum in triginta annis.

ita q̄ redit ad idem punctum zodiaci a quo incepit. Et hinc perhor
 lomeum saturnus maxime distat a terra ita q̄ ad illam partem
 ubi tangit speram iouis homo venret in quinqz milibus an
 norum et in septingentis et trigintaquattuor annorum et in
 septuaginta septem septimanis et in tribus diebus. supposito
 q̄ dieta hominis esset decem miliaria. Et hinc astronomos sa
 turnus est tante magnitudinis quod est nonagesies maior q̄
 tota terra. Item dictum est q̄ saturnus est multum tardus in
 motu suo. Hoc debet sic intelligi q̄ i tempore longiori compler
 cursum suum. Unde saturnus est bene tricesies maior sole
 q̄z tum ad suum orbem. Et sicut sol pertransit suum orbem mo
 tu proprio per zodiaci signa in vno anno sic saturnus in trigi
 ta annis. et sic mouetur ita velociter sicut sol. Vbi igitur duo ho
 mines ambularent vnus per triginta dies ambularet trigun
 ta miliaria aliter vnum miliare tunc alter qui ambulat vnum
 miliare ambulat citius: non tamen velocius est in motu eo q̄
 in equali tempore pertransit de spacio sedm̄ philosophum sep
 to phisicorum. Item nota littera dicit saturnus facit natum
 suum fuscum in colore. Ratio. quia saturnus est similis terre
 quia est frigidissimus et siccus et obscurus et niger et virtua
 liter facit natum obscurum. Item facit natum cum pilis du
 ris. quia est terrestris complexionis et ideo in fetu humores
 malos causat et grossos a quibus generantur grossi pilli.

Item natus eius est tristis quia melancolice complexionis
 est virtualiter et melancolici sunt tristes quia semper inclināt
 se ad terram. Item natus eius est piger in cessu quia ipse est
 grauis sicut terra et ideo difficulter mobilis. Item ipse non
 appetit cotum quia ipse est siccus. et si vult appetere posset
 vtricalidis et bene conditis et humidis cibaris. Item illena
 tus semper est inuidus et peruidus quia nullum habet gaudē
 um. sed semper melancolizat et eius somnia vtr plurimum sunt
 vera sicut videmus in fatuis qui semper dicunt futura per fan
 tasia et melancolias. Et ipse semper cupit sedere in angulo
 solitarie. Item nota littera dicit q̄ ipse habet scissuras i cal
 caneis. i. diuersionis in pedibus circa anteriorem partem sicut
 equi. et calcanea est vna pars pedis in anteriori parte qua pri
 mo teram calcamus. zc.

Cepus.

Jupiter vero stella regularis existens pia dulcis & lactida & te-
perata & prospera facit natus optimus qz nato sub eo dat facies
pulchram. oculos claros & barbam rotundam. Et figurat duos
dentes superiores magnos et equaliter diuisos. Et dat homi-
ni colorem albus rubeo permixtus in facie & facit longos capil-
los. Scdm aiā facit natus bonus et honestus diligentem se-
gem & honestates. Diligentqz vestimenta pulchra et ornata. &
delectabiles saporos & odores et placent. et erit misericors latus
gus iocundus & deuotus & verax i sermonibz. &c. Cōmētus
Ponit de secundo planeta qui dicitur iupiter. Vnde fm astro-
nomos complet cursus suus in .vii. annis ita qz sub quoz signo
moratur ad vñū annuz. Vnde fm astronomos iupiter multus
distat a terra qz ad illaz partes vbi est propinquior terre homo
veniret de terram duobus milibus annoz et in quingentis dis-
guit sep et quattuor septimanis et quinqz diebz supposita qz
dieta esset decem miliaria. Et magnitudo eius est talis qz qui
qua aētes est maior terra. Item iupiter dicitur fuisse ille qui ex-
pulsit patrem a regno. sic iupiter expelli. operationē saturni. qz
sibi contrarius est per totuz vt pz in littera. qz scōz astronomos
qui nascitur sub ioue perueniet ad multos honores qz facit facit
em pulcra et facies est nobilior pars corporis. Vnde iupiter plz
laborat in facie qz in alijs membris. Et facit hoīem albus ru-
bedine permixtus. qz ille color est pulchrior iter alios quia est san-
guineus. Item facit barbam rotundā qz rotunda figura est no-
bilissima figura. ex. n. celi. Et ideo caput iocundus est diligen-
tius noz. nutrices solent compungere & rotundate capita pueroz
Item facit capillos longos qz facit natus calidus et humidum
humiditas. n. cuz calore est causa longitudinis pueroz. Vnde
est supflui et residui humiditatis que exiit per poros. Et ideo
qui habent longas barbas sunt bone complexionis et qui cito
barbesunt signus est bone complexionis. Item natus sub iou-
ue est bonz scdm aiā fidelis et adiscens coitus appetēs et be-
ne potens gratia coloris potens in opere gratia humiditatis
sufficientis et bene capit singula que audit qz habet spiritus ha-
biles et satis humidus. humidus bene recipit qz calidz ideo be-
ne delectatur et non est piger. Mars cuz sic imbecillitate i ca-
liditate et siccitate. Ideo secunduz hoc facit natum suum rubei

coloris cum quadā aduſtrone et obſcuritate ſicut videtur i iſtis
 qui paſſi ſunt a ſole et habet paruos capillos et paruos oculos
 rotum corpus habet curuū et groſſuz aliqualiter. Scdm aiaz
 vero ſallax incōſtās inuerecundus iracibilis proditor diſcordi
 as et bella ſeminas et ſuperb⁹ erit. **Nic** epequitur de tercio
 planeta qui dicitur mars. Nota mars mouetur ſub zodiaco
 taliter q̄ complet curſum ſuum in duobus ānis. Et diſtat a
 terra q̄ ad illam partez vbi propinquior eſt terre homo veniet
 in quadringentis et nona ginta ānis et vndecim ſeptimanis
 et quattuor diebus ſuppoſito q̄ dicta hoīs eſſet nouē milia.
 Item nota caliditas et ſiccitas ſunt cauſe aduſtionis ⁊ criſpi
 tudinis crinum. Vnde nati ſub marte habent paucos cines
 cauſa ſiccitatis et habēt curuos ſeu criſpos gratia aduſtionis
 Item natus ſub marte eſt rubei coloris cū quadaz obſcuritate
 qz color rubeus cauſatur ex eo qz caliduz agit in humiduz ⁊ con
 ſumendo humiduz relinquit ſiccuz. ſicut videmus quando de
 bent comburi lateres q̄ ante combuſtionē nō ſunt ruber ſz poſ
 tea conſumpto humido efficiūtur ruber. et iſti nati habent par
 uos oculos qz oculus eſt membrum in quo vlgēt humiditas qz
 oculus eſt aquee nature ab extrinſeco. n. de aia. quod p̄ ſi ſedit
 exire aqua. et qz mars eſt calidus et ſiccus ideo nō pōt formare
 magnos et pulchros oculos. Item mars inducit bella qz exſte
 cat cerebruz et et cor incendit et ſic ita generatur. Ita enī eſt ac
 cenſio ſanguinis circa cor. et ideo mars ſm aliquōs vocatur de
 us belli. Item eſt ſallax qz eſt ſiccus et calidus et ſic de ſemp
 et iracundus et cogitat de malo de ſallat homines et probat.
 Item ſatis appetit coitum quia calidus et medicum poteſt. qz
 caret humiditate. **Cepus.** Sol quidē regularis ſtella
 exiſtens. lumen mundi et oculus vocatur. natum ſub eo facit
 carnoſuz et faciem pulchrā et oculos magnos colorem albū cū
 quadā rubedine bene barbātū et longos capillos. Scdm ve
 ro aiam de quidā ſcribūt facit ypocritā et malum. Juſtum i ex
 terior parte apparentē. et facit hoies multum ſcientes ſm ali
 quos. Sz iuveni aliquos dicentes q̄ natus ſub iſto planeta eſt
 regularis religioſus profunde deuotionis. ſapiens diues. dili
 gens bonos et deprimens malos.

Commentum.

Spequitur de quarto planeta qui dicitur sol. Sicut sol de sui natura est planeta calidus et ideo influit nato sub eo calorem et est siccus sed temperate. Unde diceret si sol est siccus sicut mars quare non influit eundem effectum Dicendum quod propter caliditatem et siccitatem sol virtualiter est humidus et non siccus nisi temperate. Item sol hinc antiquos dicebatur pater deorum quia sol est principium vite influens esse omnium rerum. ita quod sol per eius accessum et emisum nostrum influit fertilitate et generat omnem. Et post eius recessum videmus arefcere et terram freri aridam et in quolibet signo manet quadraginta dies et cursum suum perficit in uno anno. Et hinc astronomos tantum distat a terra quod ad illam partem ubi propinquior est terre homo dicitur in quatuorcentis et in triginta annis et in viginti septem annis et in duobus diebus supposito quod distat ei esset. v. miliaria. Item natus sub sole est hypocrita et dicitur ab ypos quod est sub et cassis autem quasi habes malum sub auro. i. sub bona apparentia. Unde dicitur Ois hypocrita facietur est heremita Item calefacit temperate et ideo facit natus sub eo magne sapientie. quia calor saltem moderat est instrumentum operandi virtutes anime. quia calor facit spiritus agiles et promptos. Item dicitur quidam natus sub sole libenter vult mitti in exilium quia amabilis est et iocundus. ideo deus prouidet sibi de omni bono. Item sol hinc prolemus in centesimo octavo suo dicitur esse octies maior quam tota terra. Ceterum Venus est stella beniuola et facit nati pulchrum et maxime oculis et supercilis carnosus et medie stature. Secundum animam vero blandus et eloquens: musicalia diligens. Voluptate gaudius et coenam desiderantem. Commentum. Prosequitur de quinto planeta qui dicitur Venus. Unde Venus habet plura nomina primo dicitur Venus a venerando. quia antiqui venerabant eam causa amoris. Secunda dicitur Lucifer quia de mane lucem indicat quando precedit solem. sequendo de Vespere dicitur Hesperus quia Vesperum de nocte inducit. solem tamen sequendo et habet colores candentes et fulgentes inter sidera. Et completur suum suum in trecentis triginta octo diebus Et Venus est in magnitudine sicut una pars de viginti octo terre. Et hinc astronomos tantum distat a terra quod ad illam partem ubi propinquior est terra

re homo veniret in quinquaginta et quindecim annis et nones
 septimana et in vno die. supposito q̄ dicta hominis esset nouē
 multaria. Nota Venus est calidus et humidus virtualiter. et
 facit natū liuorioso et pulchrius autē gratia caloris facit na
 rum appetere et gratia humiditatis facit ipsum posse in opere.
 Item facit natū diligere musicalia q̄ musica est vtilis pro cā
 tantibus et ipsis amatoribus. Itē nota supposito q̄ Venus &
 saturnus venient huius oppositū tunc natus illo tempore nō es
 set oīno malus nec oīno bonus s; mediomodo se haberet. q̄ bo
 nitas Venere retardat maliciam saturni q̄ntus pōt et sic facit
 mediū. **Textus.** Mercurius quem astronomi solem as
 sequi afferunt et e radis contrahi facit natū cū corpore gra
 tili satis parue persone et barbe pulchre. Et raro huius animam
 erit sapiens et subtilis philosophiam diligens. Et studiū bo
 ni moris et perfecti sermonis et ille multos acquirit amicos. et
 tamen non multum fortunatus in eo bona consilia vident. Ve
 rap et nulli? prouidie exuers modulationibus et nō cōsciū. i.
 socius in malo. **Comentus.** Dicerequitur de septo pla
 neta qui dicitur mercurius. Nota mercurius semper graditur
 tuz sole et nūq̄ ab eo distat amplius q̄ triginta gradib;. Cor
 lorem habet radientem raro propter vicinitatem solis videtur.
 solis videtur. Sed tamen in meridie mediante speculo videt.
 Et dicitur mercurius quasi mercatorū lyrios i. domū. q̄ mer
 catores indigent eloquentia. Unde mercurius dicitur de? eloquen
 tie. Et complet cursus suum in tricenis triginta octo dieb; ita
 q̄ modicum minus q̄ per annus. Et quantitas mercurii est si
 cut vna pars de viginti duobus mille partib; terre. ideo est stel
 la parua. Et licet dicit q̄ mercurius contrahitur a radis solis
 Ratio q̄ cōtinue mouetur sub sole. Et propter radios solis vi
 deti non potest. q̄ sumē manus obfuscat min;. Itē nat; sub eo
 diligit philosophiā q̄ facit natū subtilez huius animam. ideo diligit
 subtilia. Itē mercurius facit hōiem loquacem multas infumita
 tes patitur et ipse est bonus consilij. **Textus.** Luna
 cum sit velocioris motus facit natū vagabundum vetus
 sermone. nulli? seruicij & facit iocundum & mediocre stature et
 h; oculos inequales. s. vniū maiore reliquo. **Comentum**

Exequitur de vltimo planeta qui dicitur luna Nota septimo
q̄ luna est velocissimi motus ideo nat̄ ei? est saḡ?z nō potest
durari in aliquo officio vel seruitio. Et q̄ luna est velocissimi
mot? p̄z. q̄ quāto planeta est inferior tanto citius mouetur In
de luna complet cursuz suū in .v. diebus et octo horis. Et
scdm̄ astronomos tantuz distat a terra q̄ ad illā partez vbi pro
pinquior est terre. s. ad concuum orbis lune homo videret i. .vii.
annis. v. diebus. septimanis et in tribus diebus supposito q̄ die/
ta ei? esset .v. miliaria. Nota luna h̄z lumē a sole et quando cur
rit cū sole tūc h̄z maiorem vigorez et vni in nouissimo z in quo
libet mense ant̄ cōplet cursuz suuz per duodecim signa. Et in
luna videmus maculā et causa huius est per cōmen. n. celi. q̄
luna est corpus rotundū et rarum in medio densum ex nubib?
Et ideo in medio propter raritatez nō pōt reuerberare lumē so/
lis. et sic pertrat ipsum i medio. et p̄ hoc p̄z obscuritas. Expt?

Et sciēduz q̄ omnes stelle et alie partes corporis superce/
lestis illa officia diuinitus ipsa exequuntur et semper sic agūt
et sic nunq̄ impediūtur quantū est ex parte earum. Et ideo si
phas est dicere secunduz ea que dicta sunt om̄ia inferiora a su/
perioribus reguntur. Et ideo illa que diuino sacrificio z bestia
li immolatione et alia que in medio fiunt non possunt remoueri
ab actione corporum supercelestium dantuz vitam et mortem.

Cōmentuz. Dic̄ autor ponit vnum notabile quia p̄z di/
ctum est q̄ nat̄ sub diuersis planetis diuersimode regitur z p̄
ducitur. Diceret aliquis quomodo vel quare sunt stelle sic ordi
nate. Respondet q̄ per naturā diuinā talis ordinatio facta est
Deus enī sic ordinat domū planetarum. Et illud p̄z. .vii. me/
thaphi. Et auto? vult q̄ per ierunū et sacrificiū bestiarum nō
pōt remoueri cursuz planetaruz. Illud p̄bat q̄ mot? celi est sem
per vniiformis et regularis ser. timo phisi. et semper inuariabi/
lis. sicut ergo deus instruit ab eterno sic ab eterno vel eternū
permanebit. Sz cōica sapiens dominabitur astris s̄m̄ theolo
gos. h̄ nō esset nisi cursuz planetaruz et effectus impediri possēt
Respondetur q̄ sapiens sic dominabitur astris quando videret
aliquem effectuz saturni de necessitate de frigiditatez. tūc
potest se cauere a nocumento. Sed non potest impedire eoruz

effectus simpliciter. quomā ita semp agūt. Et auto: loquitur naturaliter cū. d. q. per sacrificia non pōt remoueri effectus planetarū qz theologus tenet ibi oppositā partem qz oīa sūt in potentia dei. et deus agit libere et sepe exaudit preces cristifidelium. Tertius. Existis Verbis sic forte aliquis crederet me sic cadere in duplici peccato. primo quidem; qz statim Visa superficte Verborū concluderet ex eis Verbaliter oīa de necessitate venite. Secundo q. me occultoꝝ p̄tiane fideri Bellei dicere. Et necessarii de istis narratū sit planetis. Cōmētū. Hic respondet eundam questionē qz aliquis possz contradicere autoꝝ. Ex dictis namqz patet pro omnia de necessitate veniūt qz eueniūt iuxta cursum plane caruz. et ille non potest impediri sūm autoꝝem. Unde omnia bene eueniūt ex necessitate conditionata sed non absolute. hoc sic declarat quia quilibet effectus de necessitate euenit stantibus suis causis necessariis 2 īsalabilibus. Et. d. aristo. n. posterior. sed qz materia quandoqz est in disposita ideo eoz effectus impediuntur per accidēs. Et sic supposito q. virtus planetarū inducat mortem tamen adhuc homo p̄remedia potest conseruari. et sic materia non est disposita seu apta ad talem effectus. Et p̄ illo patet error illorum q. dicūt omnia euenire de necessitate constellationis. Tertius.

Ut autem ea que dicta sunt lucidior lumine cognoscantur et quomodo aliquando plures fetus fiunt in matrice et plures pueri nascuntur sicut duo gemelle oportuniū est modicum transgredi ab hōis generatione et videndum est de generatione animalū imperfectoꝝ que nō ex semine sed putrefactione generantur. Iuxta q. notanduz q. illa animalia imperfecta sicut musce et similia nō semper eodem modo generantur sicut perfecta animalia qz per decisionem seminis nō generantur. sed ex putrefactis. Et p̄. un. methaphi.

Cōmentū. Capitulu tertiu i quo autoꝝ agit de formatione fetus i utero. Et primo facit digressionem a proposito. Secundo regreditur ad propositum ibi respondemus et dicam⁹. Nota q. musce et aranee sunt animalia imperfecta et non sunt de perfectione vniuersi. sed tamē nō omnino frustra. ideo quia natura ipsa ordinauit de malos hūmores absorbeant et de eo melius homines malis humouibus

preseruarentur. **Septus.** Vtrum autem animalia eade
ex semine vel sine semine generantur. Dubitatio est apud plu
res. opinio enim auctore ca. et libro de diluuis est. q. eadem aia
sia ex semine et sine semine generantur. Et hoc declarat q. di
luuiū adhuc fieri potest vniuersale et in tali diluuis corrumpere
tur oēs viuētes. corruptis autē omnibus viuētibz fierent
influentie in cadauera mortuorū que putrefacta sunt et tūc vir
tute celi generabuntur eadem que prius fuerunt. ita q. vnum
generatur ex putrefactis et aliud per decissionē seminis gene
rabit sibi simile i specie et declarat possibilitatez huius ad sen
sus dicens. Capiantur capilli mulieris menstruose et ponant
sub terra pingui vbi ratur finis tempore hyemali tunc in ve
re siue in estate valescente calore solis generabitur serpens lon
gus et fortis. Ille vltra generabit sibi simile in specie p. decisse
onem seminis. Et illud idem declarat in mure. q. tempore suo
quidam mus erat factus ex putrefactione et ille vltra generat
uit similes in specie ex semine. plures rationes possunt adduci
sz sufficit qd dictum est q. longū esset omnia incidenda ad illaz
materiā enarrare. **Comentū.** Vnde autor mouet dubiū et
hoc sic q. ponit opinionez auctore et rationes eius. **Secūdo**
probat illam ibi breuiter ad illaz. 2c. Nota auctore posuit da
tozem forma. De patet per comentatozem. p. metha. 2. quarto.
Et i deo ipse vltra posuit q. virtus diuina mediante motu pla
netarum possit infundere formas et dare esse 2 tūc vltra ex pu
trefactione rebus generatis illa vltra generantur sibi similia
sicut etiam posuit si virtus solis in terra producit planetā q. il
le vltra mediante fructu et semine possit producere alium pla
netam. Nota q. canes mulierū menstruosarū sunt multū
humidi grossi et venenosi 2 ideo si isti ponantur sub pingui ter
ra in hyeme tunc generabuntur humositates et venenositates
per virtutez solis et possunt vixi in serpentes. et sic dicitur q.
basiliscus fiat artificialiter in fumo ex ouo. vnde fumus est ter
ra pinguis 2 vphinata humiditate repleta. Et ideo facit aliqd
fructificare. vnde in terra arida et sicca illud nō habet virtutez
Item in hyeme tūc finis ab inertia est humidus et calidus suf
ficienter q. frigus circumstantis nō permittit calorem in natum

epalare et recedere. Notamus qui generatur ex putredine terre est grossior alio mure generato per decissiones seminis. Et ille habet caudam maiorem et est multum venenosus quia materia sua est putrida Valde ex qua est productus. Item auicenna posuit quedam dicuntur cecidisse de celo que dixit generatum fuisse in aere ex putrefactione.

Tertius. Similiter ad illas opiniones dicendum est quod ipsa non est vera. et ratio est quod secundum philosophum in duodecimo philosophorum sicut aliqua habet propriam materiam sic propriam habet agens quia tali materie est talis forma. quia aliud est actus materie et aliud est actus forme. Et dicitur in methaphisica. Et tamen illa animalia habent diuersas formas et materias et per consequens diuersa agentia et generantia habent. Intentio enim philosophi in duodecimo philosophorum est quod eadem animalia saltem secundum speciem possunt fieri ex semine et sine semine. sicut sanitas quandoque fit ab arte quandoque a natura.

Sed in hoc differunt ab auicenna. qui ait quod nunquam animalia perfecta sine semine fiant. secundum autem philosophum hoc non est verum differunt etiam ab eo quia secundum doctrinam philosophi in methaphisica. Diluuium diuersale est impossibile apud naturam tam per ignem quam per aquam. Aliter. quia diluuium fit ex constellatione humectante. id est si constellatione humectans respicit partem terre tunc alia opposita terre respicit aliam partem. scilicet. constellatione desiccans. Et quoniam diuersa humectat in diuersa parte tunc alia desiccant alia parte. id est. et c.

Comentum. Hoc improbat auicennam. Et nota rationes commenta. probando quod generatum ex semine et sine semine differunt specie sic quod agens est diuersum et recipiens diuersum et sic recipiuntur erit diuersum. scilicet a propagatis et a putredine generatis. sic est quod materia est alia scilicet semen et putredo. Item agentia sunt duplicia sicut virtus solis et stellarum qui calore incorporata est putrefactis ab diuersa parte. et agentia a quibus semina descendunt ab alia parte scilicet in propagatis. sic illi duo mures differunt specie. et si serpens fit et generatur a tribus et ultra aliud generatur per decissiones seminis illi differunt specie. Nota impossibile est fieri diluuium diuersale quia planete non possunt sic concurrere. Sed bene fit diluuium particulare de si omnes planete concurrerent in hoc frigido signo ysciu quia illud si animum est summe frigidum ideo contingere posset. Diluuium tamen generaretur in diuersa regione quam illud signum respicit. Et sic non potest fieri nisi

miraculose. Legitur enim quod factus fuit diluuium vniuersale propter malitiam hominum. De illo hic nihil ad propositum cum naturaliter loquamur. Ex dictis nota per experientiam videmus nos quod tempore hyemali in vna regione plus generatur de aqua et in alia regione opposita vbi estestas plus generatur de aere et igne secundum cursus planetarum. Expe? Respondeamus? dicamus quod quedam sine semine generantur et causas huius generationis reddit philosophus. in metaphisica. dicens. calor disgregans corpus mixtum facit per hoc quod subtile extrahit et relinquit grossius: et non est absolute calor sed est virtus confectionis et celestis. Et philosophi intentio est quod materia ex qua aial sine semine nascitur est aliqua humiditas subtilis in qua quidem calor naturalis sepe agit ex parte celi qui dicitur proportionatus est materie in qua videtur materiam forma talis aialis debet introduci. hanc humiditatem calor celestis iam dictus segregat a qua libet parte grossi terrestris. et hinc intentione philosophi. In metaphisica. Hec generatio est vniuoca scilicet virtualiter. non autem formaliter per hoc soluitur dubitatio quam quedam faciunt dicentes omne quod generatur vniuoce ex sibi simili generatur in specie. Verum est virtualiter. Circa hoc notandum quod eadem materia plura aialia imperfecta nascuntur. Et ex stercore equi nascuntur musce Vespes et plura et diuersi coloris et figure generantur. **Comentum.**

Dic soluit dubitationes et respondet hinc intentiones suam. Nota secundum albertum talis est modus generationis aialium ex putredine quod calor solis quando preteritur usque ad materiam putridam tunc extrahit humidum subtile ab illa materia et generatur quedam pellicule exterius ita quod calor interior non preteritur exire et tunc virtute solis ille calor qui est in materia putrida preterit e preterit et impeditur et ex tali motu sursum et deorsum generatur quedam spiritus pulsans mediante quo spiritu vita producit in tali materia. Et si queratur vtrum ille spiritus pulsans sit substantia vel accidens. Dicendum est quod est substantia quia mediante virtute formatia ille spiritus agit. et quia agens non nisi mediante substantiam producit ideo necesse est illius spiritus esse substantiam. Et ille spiritus est corpus subtile generatum et subtiliori parte putredinis. Sed dubitatur vtrum ille spiritus sit animatum vel inanimatum. Dicendum est quod ille spiritus non est

formaliter animatus sed virtualiter. quia educit animā diuer-
re effectiue de ista materia putredinali. Et ideo. d. auicen. i. ph
methaphi. in ista digressionē ubi improbat auerroyū plato nez
et theumptū q̄ ex putredine generantur cane. Sed autor. d.
calor solis atterat hūmidū a putredine. probō per experientiaz
accipiā hūmū murem putredinalē z ponā in locū ubi sine
radē solares in vigore inuenio q̄ calor solis facit ex alate totā
materiā muris ita q̄ nihil remanet ibi nisi pellis. Nota gene-
ratio. In metha. diuiditur qz quedā est hūuoca quedā equiuoca
Equiuoca est quādo formaliter generās et genitū differūt spe-
cie. Et si generatur mus de terra. zc. Vniuoca est quādo gene-
rans et genitum cōueniunt in specie Et homo generat hominē
et equus equum. Et ex illo soluitur dictum philosophi septio
metha. quando dicit omne quod fit a simili suo in specie fit Ver-
est de generatione hūuoca sz nō equiuoca. Nota animalia ge-
nerata ex putredine nō habent semper eundē colorem speciem
et figuram. Ratio. qz ista animalia differūt specie. Modo que
cunqz differunt specie etiā dicūtur differre figura et in colore na-
turali quia ista consequuntur formā. Tertius. Causa
autem diuersitatis illorū animalū est diuisio seminis in ma-
trice. et illud est veruz principaliter in animalibz perfectis. Et
est notanduz q̄ in matrice mulieris plures sunt cellule quan-
do tunc semen decisum a patre sic colligitur q̄ in vnaqz cellu-
la matricis semen sic recipitur tunc est modus generatiōis plu-
riuz fetuum et ille modus generatiōis respectu aīalium imper-
fectorum accipit simile ita q̄ i est aliquid loco matricis et aliqd
loco seminis. Et ideo talis hūmiditas diuiditur per loca edu-
ctiōis fetus in putrefactis. Et ideo multiplicantur talia aīa-
lia. Et causa similitudinis talium animalū est similitudo hu-
mūdi educto de corpore in partes omogeneas. et diuersitas spe-
ciei talium animalū sumitur per oppositum. s. per hūmidū edu-
ctum in partes eterogeneas. Commentum Dic autor
inferre causas quare aliquando plures pueri nascūtur. Unde plu-
res sunt cause pluriuz fetuum particulariuz. Prima est diuisio
seminis in cellulas et nō est sufficiens qz experitū est per ob-
tutices q̄ semel vna dīa peperit massam carneaz continetaz

septuaginta figuris hominum. modo certum est quod non sunt tot
cellule matricis. Secunda causa est abundantia seminis et tunc
diuiditur et spargitur et fiunt plures fetus. Tercia causa est quia
quando mulieres in certu nimis mouent se et tunc cretidi spargitur se-
men et fiunt plures fetus. **Septus.** Quod autem quedam ani-
malia generata sunt longa et stricta et quedam breuia hoc est ex
diuersitate complexionis. quod ex colerico calido et sicco generat cor-
pus longum strictum et gracile eo quod calor in eo multum extenditur.
Ex flegmatico frigido et humido generatur animal breue et la-
tum quod humor aqueus est multum dilatabilis et frigiditas non
multum extendit ipsum. Sed ex sanguineo calido et humido
generatur animal medium inter longum et breue propter calidum
et humidum temperatum. Sed ex melancolico generatur animal
strictum et breue quia frigiditas non permittit ipsum extendi et
siccitas non permittit ipsum dilatari. Ex colerico autem acci-
dentali et adusto generatur animal longum et valde gracile quia
seuor caloris eius multum extenditur et siccitas mediata at-
tenuatur. Et est notandum quod colericus est crocei coloris et
frequentius. Et sanguineus rubri coloris. Et melancolicus
nigri coloris. Et flegmaticus albi coloris. Et quorum natura
permixta fuerit horum et qualitas. et color necessario permixtus
erit. Sic ergo in hoc ca. habemus modum generationis animalium
imperfectorum et quomodo plures fetus simul fiunt tam imperfec-
tis quam imperfectis. Et quare aliquod animal est longum et aliud
breue. **Comentum.** Hic a. i. co. ostendit causas quare que-
dam animalia generata sunt longa et breuia et satis patet in sep-
tu. Nota nullus homo est qui sit purus colericus et flegma-
ticus et sic de aliis. Sed omnes mixti sunt. Breuis breuis bene plus habet
de sanguine quam alter quod nullus est animal in quo elementa equaliter
dominantur de probat auerroy. i. celi. quod si hoc esset verum homo
ubique poneretur commiseretur quod est impossibile. et c. **Septus.**
Nunc autem a superius dicta de generatione et formatione em-
brionis in utero materno. sermonem nostrum conuertamus et de
modo exitus dicamus. Et primo videndum est quomodo iste
tres potentie anime. scilicet vegetatiua. sensitua et intellectua ve-
niunt ad materiam fetus siue quo ordine. Iuxta quod notandum quod

istud est alterius ne goch qz presens materia requirit. qz respicit
sciam libri de aialibus tamē aliquantulus de ipso breuiter tan
gam? aliquid. **Cōmentū.** Capitulum quartū est de cre
atione fetus. Primo p̄mittit quedā necessaria. **Littera.** d. quo
ordine qz inter istas potentias est ordo perfectionis et cōtatis
ideo. d. cōmen. a. metha. in de erroribus qz primo respiciuntur et
accipiuntur forme vniuersales et postea minus vniuersales
vsqz ad determinabiles qz semp est ordo. **Exepl^o Spera
ma** vero collectū in matrice mulieris augmētatur statim quando
infusum est ei. et quādo matrix bene est clausa. Sed alimētuz
est a potentia Vegetatiua. qz spermate decisso a patre vel a ge
nerante dimissa est ista potentia Vegetatiua. et hoc p̄ secūdo de
anima qz potentie Vegetatiue sunt duo opera. s. generare et ali
mento dei. qz planta generat plantā. aial vero animal. Vnde
videtur qz ab illa aia fluat virtus generatiua. postea vero tem
pore subsequenti s̄m exigentiā nature superaddit materie aia
sensibilis. et postea anima illius specie vel illius. et ille virtu
tes. s. Vegetatiua qz sensitua distinguuntur per operatiōes que
vtra differunt per obiecta. et non differunt ille duo potentie. s.
Vegetatiua et sensitua ita qz sint due potentie disticte. est enī
vna et eadem essentia. qzuis nō eodē modo. et hoc dicit philoso
phus. p̄ de. de aialibus. embryo primo vuit vita plante. secūdo
vita animalis. tertio vita huius speciei vel huius. Etia addi
tur in homine virtus intellectua que nō generatur a materia
sed a celo et est de forma infusa. Vnde est finis et perfe
ctio omnīū formatū existentū inferiorū. Id cōsuevit apud me
dicos dici qz prima vita est latens et occulta. media apparens
et manifesta. vltima vero exellens et gloriosa. a prima ē sē
sus naturalis a secūda sensus aialis a quo sensus vltus au
ditus. zc. A tertia vō ē sensus spūalis a quo interpretat 10. dif
ferentia. p̄cūratio. et sic de alijs. **Cōmentum.** Dic autē
ostendit incētū suū ostendendo quomodo iste tres potētie ve
niunt ad materiam. Nota spiritus est semen viri et est quodam
modo vitatis quia vuit vita hominis. Et quando istud recipi
tur in matricē vniā et calidā tūc opatur i semē mulieris Et
dei generatiua primo generat pelliculā secūdinā cui semē iuoluit
tur et sic cōtinue se mouet ad semē mulieris. et penetrat in ma?

teriam longam latam et profundam. Et incipit ibi Virtus forma
tua generatione spiritus pulsantes et pulsatiles et in eo q̄ ge
nerat illos spiritus pulsantes facit materiam diuam et format ve
nas et neruos in quibus currunt illi spiritus. Unde spiritus et
bene pulsatiles vel saltem proportionabiles eius inueniunt
in arboribus et in plantis et tunc materia sic viuente vita spi
rituum qui vegetant illam materiam tunc anima sensitua recipit
in illa materia. Et tunc in homine materia stante sub vegeta
tione que est vltima forma materialis per virtutem dei et celi i
ntellectus infunditur et introducit. Unde loquendo tam phi
ce q̄z theologice intellectus non educatur de potentia materie q̄
intellectus non est corpus nec virtus in corpore. per commen
tariem tertio de anima commento quinto et quarto. sed theo
gice loquendo tunc anima est forma substantialis corporis hu
mani dantis sibi esse substantiale. Sed auerroy s ponit q̄ in
tellectus copulatur nobis solum a generatione et per copulati
onem fantasmaticam sicut nauta nam per nauigationem. & po
nit q̄ sic vna in hominibus omnibus. Et ille articulus est ab
ecclesia condemnatus qui enim hoc credunt saluari non possunt
Et per hoc tenent potentissime aristotelem esse condemnatum
quia in illa opinione videtur mortuus fuisse ita q̄ ad nunquam du
bitant sic q̄ non firme credidit quilibet hominem habere disti
ctum intellectum a deo creatum sicut videtur in tertio et secun
do de anima. Nota illa forma dicitur educi de materia que ex
tenditur extensione materie ita q̄ tota est in toto et pars in par
te extensiuè de anima sensitua in corpore pedali pedalis. & in
semipedali semipedalis licet sit tota in toto virtualiter. Nota
autem videtur poni illud q̄ potentia vegetatiua sit pro aliquo
tempore in materia pro quo non est sensitua. illud est verum ma
nifeste. ita q̄ prius manifestantur opera huius potentie. q̄ pri
us apparet fetum nutrire & augmentari anteq̄ sentiat & mo
ueat. **Tempus.** Tempus vero egressus ab vtero ma
terno de frequentius est in nono mense. quibusdam tamen in. vii.
quibusdam in. x. et quibusdam in. xi. et non vltima. quedam ve
ro mulieres solent parere in secundo mense & abortiue. a natura ho
minis non produciunt sed aliquam materiam carneam & lacteam

Illud autem accidit eis propter plura. Et primum quia materia mensura
 omnium corrupta est. Vel per nimium motum per quem rumpitur materia. Vel
 propter alia mala. Et ideo meretrices et doctae mulieres. Vel he-
 lene in hac arte quando sentiunt se impregnatas mouent se de lo-
 co ad locum. De Villa ad Villam. et ducunt coreas et multa alia mala
 et de frequentibus multum coeunt et succutuntur cum viris quod per motum liberetur
 a conceptione et cupiunt coitum per delectationem obliuiscantur do-
 lores qui generantur ex destructione fetus. **Comentum.** Dicit autem epe
 quitur intencus suum de egressu fetus. Nota ois fetus qui egreditur
 in nono mense. Et sepius dicitur ille fetus bene maturus et satis for-
 tis. quia non mensis correspondet ioni. Iupiter autem est beniuolus
 planeta. scilicet calidus et humidus. ideo est ministrator et nuncius. Dicit
 Vita autem consistit in calido et humido. Item autor dicit quod in primo mense
 se fit egressus. et illud non est verum sed mulieres deficiunt in computatione
 quia quandoque incipiunt ducere massam feminis et post aliam quidem
 non impregnantur et tunc putant se concepisse primum. Unde illa massa pri-
 us concepta enat et emittit tempore vere conceptionis. Nota quando pu-
 er primo egreditur tunc ponit digitum ad os ex sue nature exigentia.
 Ratio quia puer exiit de matrice tamquam de balneo calido. et tunc ve-
 mens ad aerem sentit frigus. id ponit digitum ad os calidum. Item
 quando nascitur tunc sonat quia patitur ab aere frigido. Et si facit clamo-
 rem in ventre signum est quod non exiit dicitur quia aliter non faceret clamo-
 rem nisi a quadam lesione. **Cepit.** Est autem notandum quod iuuenes mu-
 lieres ex timore et ex metu contrahi sepe disponuntur in cutis quod se-
 tus vitam habet montur. et si vitam non habuerit possibile esset quod
 semen motu naturali a forma hominis destitueret. Causa autem hu-
 ius primo accidit ex parte timoris a quo totum corpus imutat et
 disponit ad egritudinem et per eum aduentum fetus ledit et extinguunt.
 Secundo ex parte fulminis quod penetrat usque ad inferiora. et ea
 destruit et combustionem facit. et tamen nullum signum adustionis ex-
 tra apparet propter vaporem illum subtilitatem. Et est etiam vapor
 ille fortissimus qui etiam quandoque interficit hominem eo quod penetrat me-
 bra vitalia interiora. et propter subtilitatem non apparet adustio.
 eo quod magis ledit ictu quam calore. Et tunc de frequentibus huius dispo-
 sitione naturalis interioris ubi fetus inuenit dispositus. et tunc con-
 sumit totum humidum radicale et complexionale fetus tunc fetus exiguus

Et est sciendū q̄ illa nō sunt ficta. quia sicut recitat albertus
de operatione et effectu fulminis q̄ in ictu tonitruū quādoq; dī
derur comburi calceus pede illeso et e conuerso et quādoq; p̄si in
p̄ta loca libinis mēbris illesis. et q̄ ictus fulminis pertigit ad
interiora per hūc modū quē dixi fides hūc est q̄ Venenosus ser
pens percussus a fulmine per paucos dies dūculat z putref
cit z est serpens a quo tollitur Venenū per hūc modū i p̄ressio
nē. Itē signū fidei est dōleū percussus cū dī Vinū stetit per aliq̄
tēpus nō exeundo. De his autē superfluu; est hic determina
re. Cōmentū. Dic autor ponit quedā notabilia. Et nota
q̄ tonitruū quādoq; ex calore solis fit. s. quādo exalationes
calide recipiuntur inter nubes. et ibi per frigus nubū epagatā
tur tunc scandūt nubē et ex tali forti motu fit incensio illarū
exalationum et per consequens conuulsio ideo illi peccant qui
dicūt q̄ fiat in tertia regione aeris q̄ fit intra nubes. Et duo
sunt motū tonitruū. s. ictus et fulmen. modo ictus ille quādoq; scī
dit arbores et ille est sonū z ille nō scandit. sed ictus. s; fulmē nō
q̄ est valde subtilē q̄ generatur ex exalate subtili z calido et
illud fulmen sepe cōburit calceū pede illeso. Ratio quia quādoq;
fulmē ita cito recedit q̄ pedes nō tangit. et quādoq; cōburit pes
des calceos manente illeso. Ratio q̄ calceus est substantia poro
sa sicut omnis pellis ideo fulmen transit per omnes poros cal
cer et inuenit pedes resistentes ideo illuz cōburit. Tertius.

Sed de his que dicta sunt intendo quedā dubia mouere quo
ru; solutiones et determinationes vobis cōmitto. Primum est
Verum possibile sit in illo tempore quādo dī est in coitu si effe
ctus fulminis per oēm motū fuerit. semen receptū hora erectio
nis possit recipere aliquam nouam impressionem per quam dis
ponatur ad aliquod al. us q̄ sua natura particularis intendat.

Cōmentū. Dic autor mouet quedam dubia et primum dī
bium soluitur sicut dicitur q̄ fulmen in hora erectiois potest im
pedire semen a forma quā agens particulare intendit. quia
possibile est q̄ fulmen faciat materiam Venenosam et sic facit
ip̄am ep̄tam ad generationem hominis. ita q̄ ex illa materia
generantur bufones et alii dīmes. et sic patet solutio primi dī
bii. Tertius. Sed in dubium Verum in hora erectiois a

planetis posset prohiberi ab ipso fulmine et tetigisse materiam
 feminis ex parte patris et matris. **Comentus.** Dic autor
 mouet tertium dubium. et potest sic solui qd virtutes planeta-
 rum possunt impediri a fulmine ideo qd planete quidam influ-
 unt vitam et esse. Hoc tale fulmen destruit. **Ulcere** dubitatur
 quare hoc potius fit in principio eiectionis feminis qm tempore
 consequenti. **Dicendum** qd tempore eiectionis tunc semen est adhuc te-
 nue et cito potest impediri. **Sed** dubitatur quia dictum est qd su-
 periora non possunt impediri. quia semper agunt naturaliter.
Dicitur qd bene possunt impediri in illis que sequuntur opera pri-
 ma illorum. **Textus.** Tertium dubium dicitur per ictum fulminis
 tangentes materiam dicitur posset isfluere semini virtutes per quam
 procedit ad formam masculi ita tamen qd materia prius disposita fue-
 rit ad femelle formam vel dispositio est e conuerso. **Comentum.**
Mouet tertium dubium **Et** soluitur sic. si materia esset disposita
 ad formam femelle tunc per ictum fulminis in masculinum dispositio pos-
 set. et e conuerso. et ideo hoc eodem modo posset. et ille solutiones sunt
 probabiles **Et** dicit autor dicens qd illa dubia sunt multum occultata
 ideo in littera non soluit ea. **Textus.** Nunc autem videamus
 et dicamus de fetu in quo mense habeat egressum. **In** .viii.
 enim mense raro dicitur. et qd ois fetus naturaliter tendit ad ortum in
 .viii. mense et incipit laborare ad egressum. et ideo cum in septimo mense
 laborauit tunc debilitat et est ergo si in .viii. mense exeat non dicitur
 dicitur. **Si** vero in .ix. mense exeat est sanus et requiritur per .viii.
 a laboribus hinc in .viii. mense. **Comentum.** Dic autor exequitur
 de exitu fetus in speciali. **Nota** fetus in octavo mense male
 se habet. hoc probatur extra septimum. ratione qd saturnus tunc do-
 minatur et ille conuarius est vite animalis. quia est frigidus
 et siccus. **Alia** ratio patet ex textu. **Tamen** si fetus esset valde
 fortis et haberet amplius foramen per quod exiret posset eade
 reet sanus exire. sed hoc raro contingit. **Sed** qd in nono mense
 sanus exeat per qd nonus mensis correspondet ioui qui est calidus
 et humidus et est principium vite. **Textus.** **Ubi** sciamus
 dum qd in quibusdam mulieribus est maior dolor quam in aliis
 quibus quia in quibusdam accidit quod fetus quandoqz pre-
 tendit manum quandoqz pedem que omnia sunt nocua et

et tunc obstetrices fetum diligenter retrudunt. et ex illo genera-
tur magnus dolor ita qd plures mulieres nisi fuerint valde
fortes debilitantur vsqz ad mortem accidit quandoqz etiã i par-
tu mulieris qd corũpit vulua mulieris vsqz ad anuz ita qd ista
duo foramina sũt vñ. et tũc obstetrices discrete veniunt quodã
Inquẽto Ingentes vulua qz retrudũt matricez z sic matris se-
pe leditur z vulneratur. ideo bene videri necessariũ est in par-
tu mulierũ vt habeãtur discrete mulieres i hoc opere hac ex hac
parte. hoc autẽ didisci a quibusdã mulieribz qd quãdo fetus p̄cendit
caput in exitu tunc bene valet ne gociũ qz tũc alia membra fa-
ciliter sequũtur et sic fit partus leuis. Cõmentuz Dic au-
tor: pone vñ notabile et est satis notũ ex textu. sed est notan-
duz qd quãdo fetus p̄ponit pedes vel manũ nõ potest bene exi-
re qz tunc iacet oblique in vno latere et maxie stimulat et tunc
mulieres retrudũt z retrudendo fit maxime dolor. Et quãdo fe-
tus mulieris est arta et fetus est magnus tũc oportet fieri ruptura
vsqz ad anuz. Et illud maxime contingit i mulieribz pingui-
bus. qz pinguedo earũ fatit strictuz et artũ meatũ. Cõmentuz

Sz circa que dicta sunt dubitatio oritur oĩbus mirabilior scz
vnde veniãt puero lactũ i matrice nutrimentuz euz maxie sit
vbiqz clausa. Iuxta quod notãduz qd quãdo fetus est clausus
i matrice. virtute naturali i tali cõplexione occulta primo inter
omnia nascitur qdã Vena q̄ perforat matricẽ et a matrice proce-
dit vno tramite vsqz ad mamillas. modo quãdo fetus est in vtero
tunc indurantur mamille mulieris qz tũc substantia menstruũ
fluit ad mamillas propter clausurã matricis. et ideo substantia
menstruosa forisior decoctione coquitur. et ideo vsqz ad colorem
lactis dealbatur. et illud lac mulieris de. et sic illud illo modo de-
coctũ mittitur per talẽ Venã ad matricez. et ex hoc fetus nutri-
tur cãqz de proprio et naturali instrumento. Et hec est Vena
que in exitu fetus ab obstetricibz absconditur i Umbilico. z ideo
videtur in puero nouiter nato qd Umbilicũ eiũ sic ligatũ cũ aliq̄
filo ne aliquid exeat de corpore eius per hanc Venã que abscon-
sa est a matrice in vtero mulieris et pendet in vtero maternũ
pendicula ex parte matricis annexa. Cõmentuz Dic
autor mouet dubiũ vt patet in textu. Nota s̄m aristo. in 8. meo

Ha. tunc ista Vena et Umbilicus debent esse ad nascentia Vel
 connascentia qz matris mulieris & Umbilicus pueri coniungun-
 tur mediate illa Vena ita qz abus transit a mamillis mulieris
 ad Umbilicu mediantem illa Vena. Nota Umbilicus directe est i
 medio corporis in homine bene formato. De mediantem ipso abus
 equaliter influatur i oibus membris a mamillis mulieris Et
 dicitur Umbilice ab Vnao Vmbonis quod est media pars clipeo
 et icos custos quasi cu stos Vmbonis medii in corpore. Dubita-
 quare i mulieribus mamille sunt supra et i alijs animalibus infra
 Causa est prima si mamille mulierum essent infra impedirent
 transitum ideo natura sagax sic ordinavit. Sed vacca capra et
 alia animalia habent quatuor pedes. ideo mamille no impedi-
 unt transitum. Secunda causa qz i mulieribus a corde dependet
 calor et ille calor extendit se vsqz ad mamillas ideo habent eas
 in pectore iuxta cor. S; i brutis maxie calor dependet ab epa-
 re. Et ideo influit calor ad mamillas. ideo sunt infra. et ideo sic
 etia melius mulgentur et lactantur a fetu. Dubitat quare Viri
 no habent mamillas ideo qz Viri no patiuntur menstrua et no
 nutrant pueros ideo no est necessarium. S; habet summe par-
 uas sicut mulieres habent testiculos valde paruos. Viru me-
 lius valerent parue mamille qz magne. Dicendum est qz medio-
 cres sunt melius valentes. Vnde magne no sunt steriles qz in
 ipsis est calor diffusus hinc inde et non habent multum de cal-
 lore et ibi est mala digestio. Etiam parue no valent quia ibi est
 modicus nutrimentum. Nota qz fetus in utero sibi nutrimentum
 disponitur et ideo mulieres impregnate prohibentur et cauent se
 a fortissimo fetu. sicut forte Vinum quia no possunt bene digere
 illud potus et potus fortis no competit fetui cum ad tunc ipse sit
 multum tenuis et debilis. **Textus** Sicut dicit aristote. n.
 phisicorum qz sicut peccatum est in natura sic etiam est in arte &
 huiusmodi declaratio multum valet ad manifestationem intenti.
 Vnde sciendum est qz monstra siue peccata in natura vocantur il-
 la idcirco alicuius speciei que in aliqua parte corporis cursu
 comunem illius speciei excedunt sicut contingit videri in ho-
 ius habentibus nisi vnu pedem vel tantum vna manus. et sic
 de alijs. Istud autem miraculum accidit multis modis. aut et

ex diminutione materie aut ex superabundantia. Ex diminutione vero contingit pluribus modis. Primo modo diminutio attribuitur materie i se et tunc cum membra principalia puero debent formari natura sagax et ingeniosa facit ut completius potest. Et istis dispositis ad formationem ceterorum membrorum studet et ibi ex materia quam habet facit quod potest et format partes diminutam quando diminutio est i materia et ideo contingit error. Et propter hoc contingit aliquando caput esse minus quam natura requirat illius in diuisiui particularis sic generari. Cōmentuz. Dic autor epequitur intentuz suuz de modo generandi monstra et adducit similitudines. Et vult quod natura simulatur arti quod ars primo format et edificat bonum fundamentum postea studet edificare super illud fundamentum. sic tunc natura primum membra principalia et magis necessaria format. s. cor. epa. cerebrum. et testiculos. Et postea minus principalia sicut manus. pedes. et brachia. Et si defectus est i materia tunc melius est esse magis principalia quam minus principalia. Nota duplex est natura quedam est intendens alia produciens. modo natura intendens non errat. quod quod melius est se per intendit. Sed produciens quandoque errat sed hoc est ex parte abundantis vel deficientis ita quod monstra fiant secundum defectum dupliciter aut secundum quantitatem discretam sic quod quandoque unus generatur cum uno pede vel cum quattuor digitis in una manu aut secundum quantitatem continuam sic generatur aliquis cum nimio capite vel cum nimia manu. Si per abundantiam fuerit hoc etiam dupliciter aut secundum quantitatem discretam sic quandoque generatur duo homines duo capita vel sex digitos in una manu et sic de alijs. aut secundum quantitatem continuam sic generatur aliquis cum maximo capite preter cursum communem illius spectet. Nota monstruz dicitur eo quod monstra se videntibus quia omnes diligimus videre monstra propter ammirari. Unde monstruosa sunt intenta a natura per accidens et non per se Unde si natura non posset perficere siue producere quinque digitos i manu produceret quattuor vel tres secundum exigentiam materie. Dicendum quare tunc fiunt monstra ad hoc dicit philosophi quod sunt ad exornationem et decorationem diuersi. Nam dicuntur

tut diuersi colores in pariete existentes decorat ipsū parietem
sic etia diuersa monstra ipsuz diuersum exponant mundum
Item monstra etiam maxime fiunt per influentias celestes qz
quandoqz regnat specialis constellatio. Et ab illa diuerse fi-
gure influuntur. Unde expectū est qz generati sunt duo gemel
li ramifici in dorso habentes distincta capita vel membra z dis-
tinctas manus et non pedes zc. Tertius. Iuxta qd notā
duz quia hm intentionez phi omne mixtuz confurgit ex quattu-
or elementis. et ideo quod est nature ignee cadit in suum simile
et quod est de natura terre cadit i suuz simile. z sic de alijs. Et
isto unus crederet et opinaretur me Belle dicere qz elementa for-
maliter essent in mixtis hoc eni est de intentione phi. i. de ge-
neratione. Vbi dicit qz solum virtualiter sūt in mixtis modo ex
istis possibile est aliquando semen habere proportionem dimi-
nutam ex parte alicuius impedimenti specialis. Et si ex parte
terre fuerit contingit diminutionem fieri in offibus eo qz ex ea
radicaliter formatur. Commentuz. Dic autor declarat dictū
suum hm intentionem phi. i. de generatide. Nota autor est istū
opinionis qz elementa maneat in mixtis virtualiter. Ita qz
ex elementis corruptis generatur forma mixti in qua referū-
tur qualitates elementoz sicut videmus in mellicato qui est
mel et vinuz virtualiter sed non formaliter. Illud probatur qz
elementa sunt contraria. illa autem in eodem fundari non pos-
sunt. Et est mens aristo. in quarto phisicorum z autoris sex pri-
cipiorum: scz guilberti poretam z aristo. in post predicamentis
et petri spani et boeth in libro de diuisionibus. Item elementa
sunt corpora distincta non compatientia se in qualibz parte mix-
ti ideo virtutes eozū non manent. Tertius. Est igit no-
tandum qz menstruositatis non solum ex parte materie contin-
git sicut nunc dictum est. Sed etia aliquādo ex malicia ma-
tricitis que si fuerit lubrica et vitiosa vel malicioza totum semen
non retinebit sed dispergit aliquādo anteqz totū semē in mas-
sam colligatur tunc vita occupatur z matrix clauditur z sic mo-
dicuz feminis recipitur a quo debet formari fetus i matrice. Et
illud habet speciales modos sub se qui in numero sunt plures
et de omnibus his narrare longuz esset. et ideo hec obmittatur

et ad monstruositatez multuz operat inordinat? coitus ex eo qd a
liqui masculus e in coitu cu femella si tunc mascul? tempore coitus
inordinat? tacet cu femella monstru facit in natura. Narratur
eni de quoda qui lateraliter iacuit tempore coitus & femella ge
neravit pueru in dno latere curusi et in pede clauduz. Et cau
sa hui? ex inordinat? coit? processit. **Cōmētū.** Dicit autor of
tendit aliu modū monstruoz siue monstruositas vū matris quā
doqz est cā monstruositatis de si fuerit lubrica vū lubricū de illud
ad hui? pōt retineri sicut a guilla vel aliqd aliud tale. Itē inordina
tus coit? & Behemēs maxie e caudē? ppter fetū debite p̄succēdū
ne semen peruerse recipiat i matrice. Et nota qd pro tāto coit?
stādo est irregularis i natura. q̄uis rudēs nō curāt qz semē ita
debite recipi nō pōt sicut debet. Ex eo p̄ qd multa sunt peccata
q̄ nō soluz peccāt i lege s̄ etiā i natura qz natura debite et regu
lariter intendit producere. **Textus.** Aliquū dō peccatū na
turale cōtingit ex superabūdatia materie q̄ diminutioni oppo
nitur sic qd multe tortuositates & humores apparēt in mēbus.
Et hui? estratio qz si natura abūdat i pre semis deputata ad
corpus vel ad caput tūc natura facit illud qd naturaliter potest
scz a liqui duo capita aliqui duos pedes quoz vñ est multū ma
ior alio et aliqui facit ipm gypposuz i pectore quandoqz i dorso
Cōmentuz Dicit autor ostendit quomodo ex superabundant
tia materie fiunt monstra vbi vult pro sententia si semē nimū
inabundātia sit infusuz et qz matris est clausa et qz tunc tota
materia transmutatur i materiā fet? et si tūc pars ex qua debz
fieri fetus caput e nimis abūdas tūc fiit duo capita vel tria &
sic de aliis partibus aliis mēbus deputatis. **Textus**
S̄ oibus istis mutabilior est effectus que albert? recitat de
vno cui natura fuerunt duo mēbra libidinis vñ ex parte viri
aliud ex parte mulieris ita qd potuit succubere. i. subiaccere. & in
cūbere. i. actiue coire. Et cā huius orgialiter trahitur ex supra
būdatia matie. qz matia fuit p̄cipiū sufficiens ḡiandi vñ qz
mēbroz. **Cō.** Dicit poit mirabile euentū de hermostroditis. Et
d. alb. qd vidit hermostroditā q̄ vñ qz mēbrū habuit et potuit a
gere et pati quodāmodo in seipsū et respectu alteri? & h? p̄uicit
ex eo qd matia fuit tāta qd vñ qz mēbrū fieri potuit & mēbrū vñ

se est superius et feminenē iſeri? Queritur quare natura non
 producit duo mēbra Virilia Vel feminea. Ratio qz natura de cō
 tin gentib? facit qd meli? est. ſz melius eſt ſic ordinari qz alteruz
 ſemper ſup fueret ſi faceret duo Virilia qz qd dū faceret hoc
 etiā alterū. propterea ſepe accidit qz generat Gallina q̄ hēt memo
 briū in diſpoſitiō ad coituz ita parū ſicut et illud prouenit ex de
 ſectu matere. Item ſi cōtingit qz generatur femella ſine appa
 rentia mēbrū mulieris tunc pellicula eſt ſupra poſita quā oppor
 tet remoueri. Nota ſi hermafrodita magis apparet in ſpecie ve
 ri. ſic ſe tenebit in tali ſpecie. ſi autēz i ſpecie femelle tūc iterū ſe
 ſic tenebit. et licet ſibi ābo opera exercere ſm̄ precepta et leges
 z ſic de alijs. **Textus.** Et nota ſcōz auicē. ſi ſemen cadit
 i latere ſiniſtro matricis generatur femella ſz i dextro generat
 maſculus. ſi i medio hermafrodita participās naturaz Viriſqz
 ſz maſculi et femelle. Et a viro tanqz a dignior recipit ſpecies
 ſm̄ naturā licz he nature ambefiant in ipſo. Recitat enī alber
 tus de quibusdā gemellis quorū dūz habuit i dextro latere viri
 tudē vt vbiqz portabatur a pte ali? lateris aperiebantur oēs
 ſere et clauſure. Et alius habuit virtutes i ſiniſtro qz vbiqz
 qz portabatur fuerūt clauſe que pū fuerūt a pte. Et loquor de a
 pertione ſeray i oſtīs domoz. Et cā huius nō prouenit ex ma
 teria et ſpeciali cōſtellatione celiz nō ſolū ex cōſtellatione ſpe
 ciali. ſed etiā ex ſpeciali matere diſpoſitōe ad tales effectū quia
 actus actiuoz ſunt in materia bene diſpoſita. **Cōmētum**
 Dic autor pōit dūz notabile et ſatis pz i textu. Nota in late
 re dextro eſt maior calor qz i ſiniſtro. Cor enī iacet i ſiniſtro et i
 fluit calorem in dextroz. Et ideo in dextro generantur maſcu
 li gratia caloris. z ideo dextera pars eſt fortior et vigorofior qz ſi
 niſtra. Vnde a dextro fit mot? .n. celi. dūz dexte pes eſt modice
 maior ſiniſtro. Similiter de manu dextera. z ſic de alijs. A
 homo patz: quomodo fiat generatio duoz ramificatoz i dorſo
 qz quādoqz contingit ſemen recipi in duabus cellulis matricis
 et tūc poteſt contingere qz pellicula diuidēs cellulas corūpatur
 et tunc coniunguntur illa ſemina in dorſo z habent diſtincta ca
 pita et manus et diſtinctas animas. et debēt baptiſari pro duobus
 obus hominib?. Nota virt? celeſtis mirabiliter operatur z oēs

culre in inferioribus? Unde possibile est de duobus gemellis quod virtus celestis respicit gemellus in latere dextero hinc tales virtutes hinc quae insunt sibi virtutes apertae seras sic otactu quod ista pars dextera lateris forte alterat aere et ille dextera seram dicitur ad aptiores. Et que sic se habent sepe sunt fures quod seras possunt aperire. Nota diuersitatis est hic causa quod hinc quod virtus celestis inuenit materiam dispositam sic operatur in illam. Tertius. Et nullus credat quod que dicta sunt sint ficta quia simili contingit videri in lapidibus quibusdam in quos spatia constellationis agens inpremit spiritum vel formam hominis vel alterius spiritus hinc exigentia agens sicut visus est sepe quando lapides diuiduntur ad sit ex constellatione spatii: Et non est mirum in gemellis cum etiam in quibusdam aliis accidat vbi est possibile inuenire. et omnes modi speciales in monstris possunt reduci ad duos modos principales. scilicet propter inobedientiam materie vel insufficientiam materie hinc Avicenna. metaphisice: Et per inobedientiam intellectus in dispositionem quando materia non est bene disposita tunc non obedit agenti. Et per insufficientiam intellectus diminutionem vel impedimentum ex parte ipsius matricis

Comentum. Hic autor respondet tacite questionem dicens. Diceret ergo aliquis hec sunt ficta que ponuntur hic. et dicit. hoc non credatur. Nota mediante virtute celesti in lapidibus multiplex est virtus. Unde albertus recitat quod in columna in quadam fenestra videtur quedam lapides habentes spiritum regis. et tunc debent nasci magni rex Unde in multis lapidibus vultus humani figurat. Et perillos lapides frunt diuerse medicine. Unde si quis sole existente in piscibus in seculis peret speciem piscis in lapide ille posset conuocare omnes pisces in aqua. et hoc est tempore determinato. Hic habet in catalogo ptolomei recitat diuersa signa et miracula de inscriptione lapidum. Tertius. Et si aliquis diceret et argueret sic. si monstra possent fieri sequeretur quod natura possit priuatiuine quod semper intendit a gere regulariter. Dicendum hinc Avicenna. quod non est possibile ex parte particularis nature omnes materiam ad suum finem amoueri nec etiam est concedendum quod priuationes suarum actionum habeant fines. et ideo de egritudine et morte non est instantia quod hec non est intentio a natura particulari. sed ab eo quod habet regit. Et illa appellata est intelligentia hinc manifestatio

nez p̄hor qui dīq̄ ne locuti sunt de natura. **Cōmentū** Dic
autor p̄dit obiectionez seu instātiā et soluit in teptu. Pro quo
nota regulariter intendens producere potest impediri per na-
turā p̄icularē. Et ideo p̄z q̄ monstra nō sunt itenta a natura
nisi Valde per accidens. Item natura particularis nō itendit
fines p̄inationū q̄ videt melius esse q̄ nō esse. s̄z deet natu-
ra celestis q̄ oīa optie sciūt disponere. Et vocatur itelligentia
nō errās. Unde ex primo celi oīs mors corruptio egritudo z in-
firmitas sunt preter naturā. **Textus** Intentio nostri ser-
monis ad presens sufficit. Et nūc p̄sens doctrina magis com-
plete habeatur. notanda sunt signa conceptionis q̄ sunt plura
Qumū est ex parte coitū. Si enī mulier aū fuerit i coitu cum
Virō post coitū sentit frigus et dolores i cruribz signū est q̄ conce-
pit. **Cōmentū** Dic autor: Determinat de signis cōceptionis
Ratio primi signi est q̄ quādo mulier cōcipit tunc calor natura-
lis cōcurrit pro fo:matōe fetus ideo relinquunt frigus in mēbus
Et hoc videmus i simili q̄ quādo homo comedit post hoc patit-
tur frigus. q̄ calor naturalis transit ad stomachū alterandoct-
bus ideo nō est studendū post p̄adūz S̄z p̄ modicum labora-
de caletas et sic digestionē confortata studeas q̄ tempore stu-
di sp̄s vitales cōcurrūt ad cerebrū i p̄m iuuādo. Illud enī p̄z
i febricitantibus q̄ habent i stomacho grossos humores quos
calor naturalis itendit digerere et vadit ad stomachuz ideo pa-
tiuntur frigus febricitantes. Et calor recedente a stomacho pa-
tiuntur magnū calorem. **Textus**. Aliū signū si mulier pau-
cū semen emittit vel nulluz signū est q̄ cōcepit. **Cōmentū**

Dic autor ponit secundum signuz conceptionis Et patet in
teptu. Et assigno rationem q̄ matris clauditur et nō. permuto-
rit semen trāsire z recedere. Nota q̄ iuvenes mulieres que ma-
pime delectātur in coitu possunt emittere et nō concipere. Sed
hoc nō est de semonibus. Item tempore coitus et cōceptionis na-
tura retinet semē ab intra. **Textus** Vir existens i coitu
sentiat Virgā suā attrahi et fugi q̄dā clausura ex parte Vulue
mulieris. **Cōmentū** Ratio istū terren signū est q̄ aū mulier
cōcipit tūc Vulua fugit q̄si Virgā Virilez p̄pter deflectionem ma-
trix cōpunitur z quasi claudit Virgā Virilez. **Textus**.

Aliud signum si mulier post coitum appetit coitum hoc est
Verum in quibusdam quod quedam mulieres sunt que magis concupiscunt
quando concipiunt et visum est primum in una questione. **Comentum**

Circa. D. nota quod post impregnationem menstrua instigant ad coitum.
Et maxime delectationis more quam prius habuerunt in coitu.

Exemplum. Aliud signum si menstrua non curant per coitum sed mo-
do solent et sic scintillatio in ore matricis signum est quod mulier con-
cepit. **Comentum.** Ratio istius signi est quod quando mulier con-
cepit tunc menstrua conuertuntur in nutrimentum fetus sed in lac et sic nu-
trimentum in ore matricis propter calorem et tunc fit dolor in cruribus quod
spiritus sunt clausi in matrice qui transeunt ad crura et degerunt
crura. **Exemplum.**

Item aliud signum si color faciei diversus mor-
rez solent mutari. Unde libenter solent esse ruber post con-
ceptionem gratia coloris. **Item** si aliena cibaria concupiscunt nunc
terra nunc carbones nunc poma non natura seu cerusa signum est con-
ceptionis. **Comentum.**

Causa huius signi est quod per conceptionem
mulier humores grossi indigesti ascendunt cerebrum et illi movent
appetitum aliquorum similitudinem. quod si sunt calidi valde humores appe-
tunt carbones. si sunt valde frigidi et humidi illi humores tunc
appetunt pira aut poma non natura et similia. quod omne simile
applaudat suo simili. &c. **Exemplum.**

Nunc videnda sunt signa
verum masculus vel femella sit in utero. Et hec sunt signa ve-
ra que sequuntur quod ex conceptione masculi color faciei est rubens.

et leuis motus. **Comentum.** Hic autem ponit sex signa in nu-
mero verum masculus sit conceptus vel femella. Ratio illius primum
signi est quod color rubens est signum magni caloris. Et sic est
calor magnus in matrice tunc videtur est sufficiens ad masculinum.
Et tunc mulier leuiter mouet quod calor est principium motus. **Exemplum.**

Aliud signum si dexter tumescit in dextera parte et rotundatur
signum est masculi. **Comentum.** Ratio illius secundi signi
est quod in dextera parte iacet masculus tamquam in parte fortiori et cal-
diori. Et tunc dexter rotundatur quod extenditur et ampliatur.

Exemplum: Aliud si lac fluens de mammillis est spissus et be-
ne digestus ita quod si ponatur supra aliquod corpus bene possit
tuzet et tersum non diuidatur sed partes constabunt et non fluunt
signum est masculi. **Comentum.** Causa huius signi est quia

illud fac calor induravit et compressit in spissando. Unde calor huius
 multa opera facit enim rem duriorē et subtiliorē et corrūpit humi-
 dum et inducit siccū. **Experimentus.** Aliud si lac mulieris impre-
 gnate fundit super vinā si petat fundus directe hoc est perpendiculari-
 tate signū est masculi. **Commentus.** Causa huius quartū ē
 si petat fundus directe hoc est signū quod bene est induratum et inspi-
 satum a calore naturali. Unde perpendicularis est linea latomorum
 recta cum qua perpendiculari et considerat longitudines rerum et consti-
 tuit ut duos angulos rectos super basim semper quod cadit. **Experimentus.**
 Item si sal positus supra caput mammillarum non liquescens sig-
 num est masculi. **Commentus.** Causa huius quieti signū ē
 quia si mamille sunt calide tunc ille calor facit constare sal. Unde
 sal grana caloris constat in partibus. Unde sal generat ex aqua grossa
 et multum bulita ita quod spalis aqua est ad sal. Unde calor ignis ex-
 trahit de aqua subtiliores partes et illas partes facit evaporare. et
 tunc ibi remanent partes terrestres humidiores et grossiores et il-
 le per calorem consistat. et huius signū est quod ex pluviāli sal liquescit in
 scutella. Unde si sal res soluit in materia et forma res soluitur in a-
 qua. et sic dissolvit. ideo si sal ponitur ad ignem incipit corrūpi et sal-
 re quod corrūpit inuenit. **Experimentus.** Aliud signū est si mulier
 ex parte movet pedes de pectus signū est masculi. **Experimentus.** modo
 si femella est concepta tunc mulier est gravis et palida. et veter
 est oblonga in dextera parte et in sinistra rotundior lac minuetur in
 digestum lundum et aquam et fusum supra corpus positum dividitur
 pars eius a parte. Item aliud experimentum quod scio esse de experimentum
 si aliquis voluerit scire deum mulier sit impregnata vel non debet ei
 bibere melicratum si tunc senserit punctos circa umbilicum tunc con-
 cepit. Si autem non senserit minime concepit. **Experimentus.** autem
 vocatur potio quod fit ex aqua et melle et fit per hunc modum quod accipi de-
 bent duo coclearia de aqua et unum de melle tali proportionem et
 misceatur et simul et detur mulieri ad potandum. Et forte mulie-
 res assidue dixerunt oppositum et quando aliquis vult experire
 non debet dicere de impregnatione. Et si ipsa conquerit dolore capi-
 tis vel alterius partis de sepe solent facere tunc homo debet dicere
 illud vult contra calorem dolore et tunc de matre debet dicere nonne doluit
 in alia parte. Et si circa umbilicum dicit tunc iudicium conceptionis in

isto indicatur. **Cōmētū.** Dic autor pōit bonū signū simpli-
cis cōceptōis et experientia Verā q̄ p̄z i teptu. Vñ nota q̄ rō istius
experimētū ē qz mel obstruit neruos et Venas et ex isto gñatur
Dolor circa Umblicū. Itē illud dulce est i sanū q̄ois p̄i guesdo dul-
cis ē mala z p̄sciū est pessima ppter viscositates Vñ dulce sup
natat i stomacho. Sz qz tūc calor stomachi p̄opter fecū est des-
bilis iō sūpto mellificato mulier dōlet circa Umblicū. **Cepus**

Post hec notāda sūt signa corruptōis. Juxta qd̄ notādūz q̄
aliqñ Vgēs grauter corūpūtur ita q̄ eaz Vuluā multū apla-
tur qz mēbz Virile est nimis magnū et tepētū. aliqñ autē cōuer-
so q̄ mulier aplā hz Vuluā ita q̄ vir sine dolore sui mēbu cor. z
cā doloris mulieris est qz qdā pellicula iter Vuluā z Veficā r̄pi-
tur. z qzto pl̄ coēnt cāto pl̄ i tali ludo fortificatur. **Cōmētūz**

Dic autor epeq̄tur de stans corrupte castitatis. z satis p̄z i
teptu. sz extra teptū est aliū signū qz Vuluā mulieris sēp ē clau-
sa. sz Vgēs sēper apta stat ideo Virgo alit̄ m̄git qz mulier. No-
ta si Vis experire Verū Vgo sit corrupta puluerisa fortiter flores
lilij croci q̄ sunt iter albos flores z da ei cōmedere de illo pulue-
re si est corrupta statim m̄git. Itēz fac eaz m̄ngere sup quādā
herbā que dē papel de mane si sit sicca tūc est corrupta. si autēz
Virgo est tūc manet Viridis z nō est corrupta. Vel accipe succū
cū lactuce z pōe ante naves ei? si tūc est corrupta statim m̄ngit.

Cepus Signa castitatis sūt hec pudor Verecundia timor
cū casto iēssu z loq̄la z cū respectu applicat se Viris z Virorum
actibz. Sz qdā ita astute inueniūtur q̄ oibz istis obuiare sciūt
z tūc homo sz se cōuertere ad Vnā qz Vnā Virginū ē clara et
lucida quāz alba quādoqz glauca. Si vero fuerit aurei coloris
clara z pōderosa animū coēndi signat. i. appetitū. Corrupte et
mulieres habēt Venā turbidā p̄ fracturā pellicule precedētis
z sperma viri apparet i fundo V̄ine talis mulieris. sz i mēstru-
osis Vnā est sanguinea. et i tali mense quādo patit hz oculos
aqueos et alterū coloris i facie z abhominatōne patit in cibo.
Et iō sibi quisqz caueat ne coeat tūc cū eis qz nociūū est. Vnde
p̄udentes mulieres sciūt se tunc custodire et separantur a Vir-
is per temp̄ fluxū mēstruoz. **Cōmētūz** Dic autor epeq̄-
tur de signis castitatis. Nota Vnā Virginūz est clara qz ipe
sunt calide et bene digerūt et iō Vnā q̄ transit p̄ loca digestios

nis sumit ibi calorem. Unde colorat in renibus? sed debet capi vna
post vnam sonu qz tunc facta est digestio. et debet videre qz vna
na per accidens no sit variata. scz morbo vel nutrimento grosso.
Nota in vna sunt tres regiones. s. superior vbi consideratur
membra superiora. s. cerebrum et caput. Secunda i medio vbi
considerantur membra media. scz renes z cor. S. tertia est inferior
vbi considerantur testiculi umbi et matris id. d. sca spina se
per apparet i fundo propter suaz grauitates. Nota quando mulier
est menstruosa tunc humores ascendunt ad oculos qz oculus est
pars porosa corporis et cito est passibilis. Et tunc mulier patet
in facie et ipsa patitur abhominacione tibi qz no cupit propter
infectiones cerebri z olefactione. Et tunc est nocuum cum eis core
qz illi pueri qui tunc concipiuntur inclinatur ad morbum kaducum
et ad lepra qz talis materia est multuz venenosa. **Textus**

Est autem notandum qz mulieres atque in quibus menstrua
fluunt z quedam in quibus menstrua sunt retenta si inspicunt puer
ros i cunis tacentes intorcant oculos eorum. ca huius in mulieribus
apparet quibus menstrua fluunt. qz tpe fluxus humores q
mouentur p totuz corp? primo inspicunt oculos et oculis infectis aer
inficitur et aer ille inficit puerum et illud est de intentione phi in
de somno z vigilia. Ca autem quare antequam mulieres quibus
no fluunt menstrua inficitur pueros est qz retentio menstruorum
facit abundantiam malorum humorum. Et qz mulieres antiquae sunt
deficientes in calore naturali naturate et digerente tales mate
rias. et precipue si fuerint pauperes sic qz nutritur a cibo z nu
trimento. grosso qd operatur ad calorem materia infecta. Et ille mu
lieres plus inficiunt qz menstruorum hoc cedit ad purgationem na
ture. **Comentum.** Dic autor ponit quoddam notabile z pz ma
nifeste i textu. Nota humores mali exeunt p oculos potius qz p
aliud membrum qz oculi? est aque? ep. n. de aia qd pz si copumitur la
chrymatur. et id mulieres multum lachrymantur. qz habent multum
de humido ad pete epitu. Et quando oculi? sic est infecti tunc inficit
aerem tangentem oculum et ille vltra inficit alium aerem pro
pinquum ille aer iterum alium aere z vsqz peruenit ab obiectu z
et ibi fit reuerberatio mali humoris ille primo operatur qz om
nis actus fit cum resistantia aliqua aut illa infectio fit circulariter
qz si no tunc solum mulier inficeretur huius vna differentia loci positio

nis et non s̄m oēm. Nota pueri sunt debiles & tenuis nature. ideo pueri facilliter intoxicantur. Copiosus est Venenū q̄d sit de co-
po de tali arbore amatissima. et cuius sucto gustato aues moriuntur.
Nota q̄ ideo oculi mulieris Baticinātis proiecit camelus
i foneā ita q̄ illa pessima mulier tātū cogitauit de malis q̄ qui
dam mali humores generabatur i spiritibus eius et illi exierunt
per oculos et illos volens camelus effugere cecidit i foneā. et illo
modo basilicū ificit vidētē ip̄z q̄ Venenū emittit. et si poneret
speculuz ad quod reuerberatur humores ad oculos basilica. tūc
ipse met mouetur vel interficeret. Nota si aliquis quereret si
mulieres sunt Venenose quare nō intoxicat serpsas. Dicens
q̄ Venenū nō agit in se. s̄ in aliū cui obicit. Cū ergo mulieres
sunt naturaliter itopicate q̄ nō intoxicat serpsas. Alia causa
est q̄ sunt consuete. Unde auerrors in prologo texen phisicorū
quedā erāt consuete comedere Venenū ita q̄ erat eorum cibus.

Cepus. Et q̄ dicitur est de menstruo igitur ad menstruo
ruz locū procedamus. id est ad matricē et videam⁹ quot accidēt
tia sunt circa ipsaz. Matricē enī mulieris sepe patitur suffoca
tionem. Suffocatio enī apud medicos vocatur cōpressio spiri
tuz vitaliuz ex vicio matricis egressa. Et impeditur anhelu
tus i muliere. et illud euēit quādo matricē de proprio loco tollit
tunt ex frigitate cordis supueniente. tales mulieres quandoq̄
patiuntur sincopim id est cordis debilitatez. Aliquādo vero ali
que vertiginē i capite patiuntur. Galienus enī magn⁹ i medi
cina narrat de quadam muliere suffocationē matricis patiens
te q̄ ex illa causa tantum patiebatur q̄ nō potuit loqui et cecidit
quasi mortua esset. quia nullum signū vite habuit & vocati
sunt medici plures qui videntes ipsam et causā ignorantes de
perunt eā veraciter esse mortuā. Galienus autem supraduent
en s̄ causam considerauit et mulierem a passione illa liberauit.
Dec enī egritudo contingit in mulieribus ex eo q̄ abundat in
eis menstruum corruptuz et Venenosuz. et ideo bonum est q̄ ta
les mulieres quecumq̄ fuerint ille siue iuuenes siue etiam an
tique sepe vixit remedijsq̄ deantur. De materia talis expellat
tur et expedit in iunibus. Quia in eis abundat humidum &
hoc est causa quare iuuenes mulieres quādo incipiūt coire mul

multuz impugnatu anteqz cocipiunt et cura de pueris minime
habent qz cura de dicit philosophus in de secretis secretoru fa-
cit multuz senescere quod no videtur in illis. Ille eniz iuuenes
mulieres quando multuz abundant in tali materia multuz appe-
tunt coire propter materie abundantia ideo peccatu est in natura
illas retrahere et coitus prohibere ad illam quez diligunt qzuis
sic peccatu in moribus de quo nihil ad proposituz. Audiui i co-
fessione societatis ab vno inquirere causam a me quare hoc eest
quando ipse dormiret cu sua delicta iuencula qz tunc ipse coitu fi-
nito inueniret Venere sui vsqz ad umblicu cuz sanguine perfu-
sus et timuit multuz et causas ignorauit et no fuit ausus se re-
trahere a iuencula propter amorem magnu inter eos. Et ideo
quandoqz fluxus menstrui prodest mulieri et quandoqz nocet sicut qz
materia magis vel minus abundat. Et ille fluxus no fuit men-
struoruz sz semis in coitu fluentis propter abundantia materie

Comentuz Dic autor epequitur de impedimentis conceptio-
nis. Nota suffocatio matricis prouenit ex eo qz matris tollitur
aduersus cor et tunc magna frigiditas se extendit ad cor sic qz cor
patitur sincopiu. Et de a sin qd est con et copos icatio quasi cu
incisione siue debilitate cordis. et alio noie dicitur eptasis. et illa
passio maxime accidit viduis que prius habuerunt viros et ita
no habent. vnde menstrua earu corumpuntur in matrice et ge-
nerantur grossi humores qui in corde generant debilitates. et
ideo ipsas multuz valet coitus. **ceptus.** Nunc autem de im-
pedimentis conceptionis aliqua tangam? impedimenta conce-
ptionis plura sunt. qz impedimentu quandoqz contingit ex ni-
mia humiditate matricis quandoqz ex frigiditate quandoqz ex sic-
citate. quandoqz propter nimia pinguedine corporis qz pingue-
do circiuoluta officio matricis constringit ipsaz et non permit-
tit semen vni intrare. vnde cognitio huius est de muliere cui
reues sunt sepulti et occultati in pinguedine ex omni parte. al-
te enim mulieres si in coitu semen recipiunt non pot intrare ma-
tricem. et sic eiciunt ipsuz cum erectione vrine et ideo breuiter se
post coitu vrina talis mulieris videatur manifestum erit si se-
men vni in matrice eius sit collectuz vel non si sic tunc vrina ei
est imunda propter corruptione cu viro. Si vero no tunc iteruz ap

parebit et quādoq; apparebit q̄ vna nō totaliter erit illud se-
men quia si sunt calide tunc sua caliditate exalant. sunt etiam
quedam mulieres q̄ itatenuēs et subucas habent matrices q̄
semen intus nō potest retineri. Et ex multis alijs causis illud
euenit. de quibus ad presens nulla fit mentio. **Cōmentum**

Hic auctor ponit quedam notabilia de patet in textu. **Nota**
si semen viri et mulieris non sunt proportionata in qualitatibus
primis. i. in calido et humido tunc talis conceptio impeditur pri-
cipaliter quia agens et patientes debent esse proportionata ex
h. de aia. subiecta armonia. id est sub certa et determinata combina-
tione. Unde quodlibet non agit in quilibet vel adhibet non fit ex quo-
libet. i. de generatione. 2c. **Textus.** Et est etiam notan-
dum q̄ sepe conceptio ex parte viri impeditur ita q̄ semen eius
quod emittit est nimis tenue sicut aqua. ita q̄ si matrici infunde-
tur tunc liquiditate sua elabitur. Et quandoq; accidit ex frigide-
tate testiculorum vel siccitate et illud semen secundum doctrinam
medicane ad generationem est inueniens. Sed dubium est cuius
sit causa in defectu mulieris. **Supra** a quod notandum est q̄ isto
modo scitur an ex parte viri vel mulieris sit defectus. accipian-
tur due oſse in vtraq; vna mittatur. viri in vna et mulieris in al-
tra et ponatur in vtraq; fufur tritici. Et talis experimētator
diligenter obseruat oſsas per nouem dies vel parum amplius
et si contingit ex vtro viri defectus tunc inueniet quosdam ver-
mes in oſsa viri et cacabus debet supra poni et inuenietur tana
fetida vel cantabria fetida. Si vero ex defectu mulieris inue-
nit in oſsa suum menstruum. Si ex vtriusq; vtro in vtraq; ol-
sa aliquid predictorum inuenitur. **Cōmentum.** **Hic** au-
tor ponit vnum notabile de patet in textu. **Nota** si vis bene exami-
nare accipias aliquid de spermate viri et ponas in aqua et si ce-
dit ad fundum signum est q̄ semen viri nō est in defectu concepti-
onis. **Glosa.** bene est digestum et spissum id petit fundum. **Nota**
q̄ mulieres que sepe coeunt propter delectationem ille generant
fecus debiles ergo abstinere a coitu tunc generabitis fortes
pueros et hoies q̄ semen est satis forte. Et vnus frater potest
conuenienter esse fortior alio. Unde nota causam experimētati q̄
si semen viri est magis tenue tunc cito conuertitur vermes. et

nō habet virtutes resistentēz actioni corporis celestis Unde ista
humiditas q̄ in sūdo nō est densa et bene indurata cito ascerat.
Nota si mulier bibere per tres dies salutā doctā cū vino p̄ tres
dies tunc nō concipiet in vno āno. Glosa. qz saluta est frigida.
Item comedat apem et nūqz concipiet. et q̄ ex illis conclusio q̄
mulieres sepe coeūt similiter viri propter magnā delectationē
quā habent ad inuicem qz Sulua in se continet magnā dulcedi
nē vno. sz tamen de ihs nō multū dico ad presens q̄z bene
multa dicere vellesz hoc nō facio qz aliqz socii qui hoc legeret
sensibz priuari posset. qz nos multa facimz propter mulieres et
propter dulcedinez quā habent in eorūz membris. s. i. mamillis.
Sulua. facie. z sic de alijs vt videt. Tertius. Si quis igitur
velit mulierem iuuare vt impregnatur et masculinūz concepi
at. accipiat matricem lepous et iestine eiusdem et faciat desic
cari et in puluerem redigat et illud mulier bibat temperatuz cū
vino. et similiter fauet cū testiculo lepous. et hoc in fine men
struorum et cū vno suo coeat et concipiet masculinūz. Item accipiat
epar parui porci et testiculos et desiccet et etiaz redigat i pul
uerem et dat in potu masculo et mulieri et masculus si prius i
potens fuit ad generanduz generabit et mulier que non potuit
concipere concipiet. Eōmentuz. Capitulum aliud quomo
do mulieri debet iuuari vt concipiat et maxime vt coeipiat mas
culinūz. Nota matris lepous et intestina si desiccantur et pul
ueriscentur fiunt multum calida. Similiter epar porci in se est
calidum et sic generabunt calorem sufficientem ad conceptionē
Et carnes porcine sunt valde bone utilitatis. Et sunt prohi
bite a iudeis quia vnus iudeus mutatus est in suem. et ideo no
sunt comedere matrem suam siue porcinas carnes. et est alia cā
naturalis quia debent vti frigidis cibarns per que calor eorum
extinguatur a calore chustitidelium. Nota illud debet fieri in
fine menstruorum qz tunc matris est sicca et quodammodo cali
dior per recessum menstruorum frigidorum. Item sūt alia ex
perimenta. Mulier accipiat amphoram herbam puluerisatāz
bibendo cū vino et concipiet. Item vna viri bibita impedit
conceptionem. Item si ipsa accipiat Suluam lepous et pul
uerisct cum melle liquido et accipiat cor thauri et illi pariter ac

cipiunt ebullitionez et sic mulier accipiet in vna septimana ita
q̄ vno tempore plus q̄ alio tempore accipiat. et concipiet. Itēz
mulier debet de calidis et bonis cibariis et debet quodāmodo
inebriari et bene fercari. et debet cauere ne cura eleuata semen
impediant ita q̄ debet se cito labori applicari ad retinendum et
statim postea dormiat et sine dubio concipiet. **Ceptus.**

Et est etiam documentuz obseruandum scz quando aliquis
sensat mulierem cōcepisse q̄ nō nominet in presencia mulie-
ris aliquos de raris cibariis ad quos appetit? mulieris posset ī
clinari nisi et possit libitum prosequi. q̄ si mulier tale quos pos-
tulare nullo modo posset haberi haberet occasiones abhorrende
propter contrariam dispositionem appetitus. fructus enī sic cō-
ceptus debilis redditur et extinguitur. Ideo consultuz est quan-
do mulieres petunt carbones vel aliquos consumere q̄ eis ma-
nistretur. Vbi enī de quadā muliere que cū impregnata fuisset
petit poma recentia que cum habere non potuit cecidit ad le-
ctum et infra diem et noctem nihil gustant neq̄ panē neq̄ pos-
tum. Et fuerunt circa eam iuvenes mulieres et ancille que pri-
us non cōceperūt quibus illa fuerūt occultata. Et quando im-
pregnata petiit poma recentia et ancille astantes dixerūt non
inueniuntur: loquentes inter se q̄ venenosuz esset dare mulieri
poma quia viderant in febricitantibus cōsimile et in parte ille
decepte sunt. tunc autem illa impregnata ex carentia pomorum
multum fuit debilitata in tantum q̄ fecit anteq̄ ad debituz tē-
pus peruenit mortuus exiit. in cuius egressu illa mulier labo-
rauit tribus diebus et noctibus et ante egressum illa mulier ex-
misit sanguinem per nares duobus diebus et vna nocte. Ille
autem sanguis fuit menstruosus et signuz corruptionis fetus
fuit illud. Iuxta illud ypocras. mensuris fluentibus impossi-
bile est fetus esse sanuz. ideo de omnes ille particule euitantur
apud omnes impregnates bonū est q̄ mulier ī custodia habeat
tur et modice moueatur. Et de eis cibaria mollia et leuia min-
strentur. et oia iuxta appetitū prosequantur. **Edimentuz.**

Hic autor in toto illo ceptu tam recitato ponit duo documen-
ta et facis manifeste patent in ceptu. **Ceptus.**

Sed anteq̄ sermones nostruz ad alia conuertamus notandū
est Vnū notabile quod sit ad cognitiones masculi i Vtero matris
existentis. 2 est illud accipiat aquā mundā de fonte claro 2 pu
ro et procurat sibi Vnā guttā sanguinis Vel lactis de dextro la
tere mulieris et infundet guttā illaz aque iste si tūc gutta peccit
fundū signū est masculi. si Vero supernatauerit signū est femel
le. Item si dextera manilla fuerit maior sinistra ip̄e gnata est
masculo. Si Vero sinistra maior femellaz portat. Cōmētuz

Hic autoz mouet secunduz documentuz. Et nota q̄ quando
mulier concepit tūc debilitatur et Variatur gēa fetus concepti i
ipsa et ideo quicquid cupit sibi detur et si non tūc euenit dolor eo
q̄ appetit nō producit. q̄ Voluntas delectatur in prosequendo
quod diligit. Vnde nihil appetit nisi fuerit aiatus. ex. 3. de aia.
et per cōmenta. 3. ethicoz patet q̄ Voluntas est appetit̄ intel
lectus 2 semper est boni simpliciter Vel apparentis. Vnde oīa
Bonū appetit̄ p̄ per diffinitiones boni q̄ dat aristo. in principio
primi ethicoz dicens. Bonū est quod omnia appetūt. Nota q̄
post conceptiones quando menstruū fluit hoc est signus destitū
tionis fet̄ q̄ fet̄ debet nuteri de menstruū fluente. S3 si mo
dicū fluit propter purgationes nature ne fetus suffocetur hoc ē
p̄ficū. Certe? Anteq̄ Vero sinez dictis nostris ip̄onam? De
nostra doctrina subtiliter et magis cōplete habeatur cū de ma
teria menstruoz aliquantū dicitū est transeūduz est ad mater
iam spermatis in Vtero. Sperma Vero de supra dicituz est nihil
aliud est q̄ superfluum alimētū qd in substāciā rei alende nō ce
dit. Iuxta qd notanduz q̄ talis est modus nutritionis q̄ p̄io
ribus mastiatus i ore dirigitur ab ore ad ip̄m stomachuz et ibi
fit digestio prima et ibi separatur purū terrestre ab impuro terre
stre. Et illud i puruz dirigitur ad viscera et Vteri? emittit̄ per
secessum. Sed purū hoc Vteri? dirigitur ad epar et ibi fit secū
da digestio et tūc iterū ibi separatur purū ab impuro aquatico.
Impuruz aquaticū dirigitur ad Vesicā et Vteri? per mixturam
emittatur. Sed puruz dirigitur ad cor 2 ibi fit tertia digestio 2
separatur puruz ab impuro. Impuruz dirigitur ad Vasa semi
nalia et ex illo fit sperma in Vtero et in muliere menstruū. Sed
puruz est sanguis et illud dirigitur a co. de per magnas Venas

que dicuntur capillares per quas Venas dirigitur sanguis ad
singula membra. et in illis membris sic vltima digestio et ite
separatur purus ab impuro. Impurū emittitur per sudores & p
Ingues et similia. Hoc autē purū conuertitur et cōgelatur in
substantiā aliter. Ita q̄ tales pori qui sunt euacuati per calores
naturales illi e conuerso repleantur et si plus Venit q̄ est de
perdituz tūc dē augmentato. S; ad hoc requireuntur quatuor
p̄mo materia sufficiens que est panis et consimilia. secundo
p̄mus recipiens illaz quartā digestioez. tercio natura distribu
ens. quarto calor naturalis conuertens alimentuz in alim.

Cōmentuz. Sic autor exequitur de vltimo motuo huius
libri. Et ostendit moduz generatiōis spermatis. Nota homo
est optime digestiois et subiectiois q̄ est magni caloris et pro
pter multos labores digerit et consumit humiduz q̄ calor agit
in humiduz sicut in subiectuz et calor facit exalare humiduz id
oportet esse restauramentū caloris ne consumat humiduz radi
cale. et sic mors sequeretur. q̄ cōsumpto humido radicali in quo
consistit vita nulle profunt medicīne. Sed tamen notandū q̄
vnuz indiduuuz p̄ aliquā medicinā potest viuere per annū vel
āplius sine nutrimento sicut experitū est. sed hoc nō pōt fieri cur
su cōmuni. Nota masticatio est quedā cōcretio sibi facta p̄ dē
tes et sic natura ordinavit in anteriori parte dentes acutos de
bene diuidant cibuz s; in fine latos ordinavit propter mastica
tioez. **Versus** Sunt hominis dentes triginta duo co
medetes. **Tertius.** S; de istis que dicta sunt consurgit
quedā dubitatio vtrū calor agit in ipsuz humidū consumendo
sic operatio caloris i eo q̄ calor naturalis. pro quo sciendū q̄ h;
aristo. in. meteoror. ca. de operatione inq̄rtū actiuorū. Quia
operatio caloris i q̄rtū calor h; dissoluere et exalare omogenea
et etherogenea q̄ si capiatur vna massa de auro & argento et po
natur in ignē calor facit fluere auruz ab argento et e conuerso. et
sic locutus est phs. in. de generatione vbi dicit q̄ calor determi
nat a agit tanq̄ organū. s. securis vel p̄pennis q̄ sepe dissol
uit cōiuncta. s; calori eo q̄ calor naturalis hab; i se virtutez for
matuā vnuz cuiusq̄ rei vel nature cuius calor dē esse naturalis.
& sic i eo q̄ dicit celi vel dicit motorū celestū et vis seminis v

tissim cōueniunt. **Textus.** Dicit autor ponit dubiū et satis
p3 in repxu. Nota calor i aīali nō facit digestionē q̄zū est bene
regulatū ab anima et ideo peccauerunt aliqui antiqui dicentes
q̄ in plantis esset nutritio. Et in superiori parte esset ab igne
et in inferiori parte esset a terra. hoc nō valet qz dicit aristo. n. de
aīa q̄ si sic esset tūc mixtū cito dissolueretur. Quid enī continēt
elementa in mixto nisi aīam. Unde aīa est p̄cipiū oīs actionis
S3 calor sine spiritus sunt instrumenta qz sunt i virtute aīe
et nō in virtute sui ipsius. **Cōmentuz** Vis visis finem
dictis i ponam? et grates deo reddam? qui nostrū in hoc opere z
in alijs illuminat intellectum et de obmissis peto veniā et aus
piliuz diuine geatie a qua omnis sapientia orta est et vita eter
na a qua nos deus omnipotens et gloriosus cūcta gubernās
atqz regnās perducet. Qui cum patre et spiritu sancto diuit et
regnat et in quo est summa securitas. tranquillitas iocunditas
et sine fine eternitas scōdz episcopat oīn per infuuta seculoz se
cula. Amen.

Finis huius Tractatuli Venerabilis.
Alberti magni de secretis mulierum.

